

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Zázemí středověkého domu. Archeologický výzkum
v Hradci Králové, Malé náměstí, čp. 116 – 118.**

Background of Medieval House. Archeological Excavation in Hradec Králové,
Malé náměstí, čp. 116 – 118.

Autor: Daniela Záveská

Vedoucí: Prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.

Konzultant: PhDr. Tomáš Klír, Ph.D.

Praha 2011

Prof. PhDr. Janu Klápštěmu, CSc. děkuji za vstřícný přístup. Mgr. Radku Bláhovi za cenné rady a podporu. Díky patří také RNDr. Věře Čulíkové, CSc., která je autorkou analýzy rostlinných makrozbytků, a Mgr. René Kyselému za určení osteologického materiálu. Zpracování výzkumu umožnil rovněž PhDr. Martin Ježek. Za příjemné zázemí vděčím pracovníkům archeologického oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové.

Děkuji všem, kteří mi byli během psaní bakalářské práce nápomocni a díky kterým jsem se necítila jako Stoppardův Rosenkrantz v Elsinoru.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. května 2011

Anotace

Práce se věnuje materiálu pocházejícímu z fekální jímky, který byl získán v roce 1999 během záchranného archeologického výzkumu zadních traktů domů čp. 116 – 118 na Malém náměstí v Hradci Králové.

Z artefaktů získaných z obsahu jímky výrazně převažovala kuchyňská a stolní keramika, kachle, v menší míře se vyskytly nálezy skla a kovových předmětů. Vedle toho se dochovalo ve výplni jímky rovněž dřevo zpevňující její stěny, kosti z domácích zvířat a rostlinné makrozbytky, poskytující informace mimo jiné o skladbě jídelníčku obyvatel domu přilehlého domu. Práci doprovází katalog nálezů a obrazové přílohy.

Zpracování nálezů z jímky odhalilo řadu informací týkajících se hmotné kultury a života v této části středověkého Hradce Králové. Pro přesnější představu je však zapotřebí zpracovat materiál z celé plochy výzkumu.

Klíčová slova

Hradec Králové – zázemí středověkého domu – jímka – středověká keramika

Annotation

This paper deals with the material from the fecal cesspit, that was revealed in 1999 during the salvage excavations of the backyards of the houses number 116 – 118 on the Malé náměstí in Hradec Králové. The most common artefacts were kitchen and table pottery, tiles and in a small scale also glass and metal items. Beside these fragments of timber, which originally strengthened the walls of the cesspit, bones of domestic animals and plant macro remains, which giving us the information about the diet of the inhabitants of each house, have been found. The paper is accompanied by a catalogue of finds and the pictorial documentation. The processing of artefacts gave us a lot of information about the material culture and life in this part of medieval Hradec Králové. For more accurate image of the medieval situation the processing of all the material from the excavation is needed.

Key words

Hradec Králové – background of the medieval house – fecal reservoir – medieval ceramics

OBSAH

<u>1. ÚVOD</u>	7
<u>2. METODIKA</u>	8
<u>3. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY</u>	10
<u>4. DĚJINY BĀDÁNÍ</u>	11
<u>4.1 HRADEC KRÁLOVÉ</u>	11
<u>4.2 DŮM A JEHO ZÁZEMÍ PODLE DOSAVADNÍCH ARCHEOLOGICKÝCH POZNATKŮ</u>	15
<u>5. VÝZKUM</u>	17
<u>6. MALÉ NĀMĚSTÍ</u>	19
<u>6.1 VYMĚŘENÍ ULIČNÍ A PARCELNÍ SÍTĚ</u>	20
<u>6.2 DOMY ČP. 116 - 118</u>	21
<u>6.2.1 Čp. 116</u>	21
<u>6.2.2 Čp. 117</u>	21
<u>6.2.3 Čp. 118</u>	22
<u>7. ZÁZEMÍ STŘEDOVĚKÉHO MĚSTSKÉHO DOMU</u>	23
<u>7.1 JÍMKY</u>	23
<u>7.2 JÍMKY V HRADCI KRÁLOVÉ</u>	25
<u>8. JÍMKA Č. 2</u>	26
<u>8.1 JÍMKA JAKO ARCHEOLOGICKÝ PRAMEN</u>	27
<u>9. HMOTNÉ PRAMENY</u>	29
<u>9.1 KUCHYŇSKÁ A STOLNÍ KERAMIKA</u>	29
<u>9.1.1 Fragmentarizace</u>	29
<u>9.1.2 Keramické třídy</u>	30
<u>9.1.3 Utváření nádob</u>	32
<u>9.1.4 Minimální počet nádob</u>	33
<u>9.1.5 Rozdělení nádob podle tvarů</u>	34
<u>9.2 KAMNĀŘSKÁ KERAMIKA</u>	37
<u>9.2.1 Keramické třídy</u>	37
<u>9.2.2 Rozdělení kachlů podle tvaru</u>	38
<u>9.3 STAVEBNÍ KERAMIKA</u>	40
<u>9.4 SKLO</u>	40
<u>9.5 KOVOVÉ PŘEDMĚTY</u>	40
<u>9.6 DŘEVO</u>	41
<u>9.7 KOSTI</u>	41
<u>9.8 VĚRA ČULÍKOVĀ: ROSTLINNÉ MAKROZBYTKY Z POZDNĚ STŘEDOVĚKÉ FEKÁLNÍ JÍMKY V HRADCI KRÁLOVÉ</u>	41
<u>10. DATOVÁNÍ</u>	47
<u>11. VÝSLEDKY</u>	49
<u>12. ZĀVĚR</u>	52
<u>13. PRAMENY A LITERATURA</u>	53
<u>PRAMENY</u>	53
<u>LITERATURA</u>	53
<u>14. SEZNAM PŘÍLOH</u>	58
<u>KATALOG</u>	60
<u>KUCHYŇSKĀ A STOLNÍ KERAMIKA</u>	60
<u>KAMNĀŘSKĀ KERAMIKA</u>	77
<u>SKLO</u>	79

<u>STAVEBNÍ KERAMIKA</u>	80
<u>KOVOVÉ PŘEDMĚTY</u>	80
PŘÍLOHA	

1. ÚVOD

Během záchranného výzkumu zadních traktů domů čp. 116-118 v roce 1999 došlo k odkryvu celkem pěti odpadních jímek, které dle předběžných odhadů pokrývaly časové rozmezí od 14. do 18. století.

Mezi tyto objekty patří také fekální jímka, pracovně označována jako jímka 2, která poskytla četný archeologický materiál, především keramické nádoby dále pak kachle, stavební keramiku, sklo, kovové artefakty, ale rovněž ekofakty v podobě dochované výdřevy stěn jímky, kostí a rostlinných makrozbytků. Původní záměr směřoval ke kompletnímu zpracování celého výzkumu, vzhledem k rozsahu a obtížnosti bylo posléze od tohoto záměru upuštěno a okruh zájmu byl zúžen na materiál pocházející z jímky 2.

Bakalářská práce si klade za cíl zpracování nálezového fondu z jímky 2, následné posouzení otázky jak získaný materiál přispívá k poznání života ve středověkém domě a k využívání zázemí domu. V rámci práce vznikl rovněž katalog nálezů včetně obrazových příloh. Práce by proto rovněž měla přispět k dalšímu poznání vývoje středověké keramiky v Hradci Králové.

2. METODIKA

Prvním krokem při zpracování keramického materiálu z jímky 2 bylo jeho slepení, což přispělo k bližšímu poznání charakteru zmíněného souboru a usnadnilo další zpracování a zejména jednodušší a přesnější stanovení jednotlivých kategorií (například keramických tříd) v nichž byl soubor sledován. Části pocházející z jedné nádoby se totiž často výrazně liší. Tato odlišnost mohla vzniknout v procesu výroby (modelace, umístění v peci), během používání (přepálení, očouzení), při zániku (přepálení) a v důsledku působení odlišných vlivů, pokud se jednotlivé zlomky ocitly v jiné části jímky.

Rekonstrukce materiálu však ještě prohloubila rozdíl mezi jedinci o nestejně informační hodnotě. V souboru se vedle sebe následně nacházely nádoby celé, plně rekonstruované, částečně rekonstruované a jednotlivé fragmenty keramiky. Pro další zpracování proto bylo nutné brát tento fakt v potaz.

Při následujícím postupu byly vymezeny keramické třídy na základě makroskopicky pozorovatelných vlastností hlíny. Sledován byl druh výpalu, povrch, ostřívo, barva. S přihlédnutím k problematice makroskopického posouzení rozdílnosti převládala snaha omezit přílišnou podrobnost dělení jednotlivých tříd, což vedlo ke sloučení několika menších velmi podobných tříd v třídu jedinou, neboť hrozila záměna mezi některými jejich jedinci. Ve stanovených keramických třídách je i přes tuto snahu možné určit jistou podobnost. Za prvotní kritérium dělení platí způsob výpalu – oxidační a redukční. Samostatné skupiny byly pro větší přehlednost vytvořeny pro nádoby glazované a pro kachle. Statistické zhodnocení zastoupení keramických tříd na základě jednotlivých keramických fragmentů opomíjí čerstvé lomy a rekonstruovaným nádobám je přidělena hodnota jednoho kusu stejně jako celým nádobám.¹ Statistika navíc sleduje pro ucelenější obraz dvě hodnoty. První tvoří součet celých nádob, rekonstruovaných nádob a všech typických zlomků keramiky, u nichž lze s velkou pravděpodobností vyloučit, že nepocházejí ze stejné nádoby. Do druhé hodnoty byly zařazeny navíc i zlomky atypické. Na kritérium potenciálního původu z jedné nádoby nebyl nyní brán zřetel.

¹ Čerstvé lomy se vyskytovaly u většiny keramického materiálu a nasvědčovaly, že k výrazné fragmentarizaci materiálu došlo během archeologického výzkumu. Při akceptaci reálného počtu fragmentů, bez ohledu na způsob jejich vzniku, dochází při statistickém zhodnocení ke zkreslení, neboť výskyt nejpočetnějších tříd a poměr mezi nimi a třídami zastoupenými jedním nebo dvěma kusy, potažmo jednou nebo dvěma celými nádobami, neúměrně narůstá.

Minimální počet nádob vznikl součtem okrajů se zohledněním průměru jednotlivých okrajů, velikosti jeho výseče, typu okraje, keramické třídy a typu výzdoby. Vzhledem k tomu, že při statistickém zhodnocení bylo pracováno s jedinci o různé vypovídací hodnotě (viz výše), jsou zde zveřejněny dvojí hodnoty, minimální a maximální počet nádob, což by mělo částečně eliminovat zkreslení, která tak vzniknou, neboť je pravděpodobné že skutečný počet nádob se pohyboval někde mezi těmito dvěma hodnotami. Procentuální zastoupení dalších sledovaných kategorií² vychází z těchto dvou hodnot. Minimální a maximální počet jedinců byl určen také pro kachle.

Rozbor keramického materiálu sledoval skladbu tvarů zastoupených v jímcě a následně se věnoval jednotlivým morfologickým znakům, které se u nich vyskytovaly. Značně problematické se ukázalo rozlišení kategorií hrnce a hrnce s uchem. Kategorie hrnců představuje mnohem pravděpodobněji hrnce, u nichž nebylo možné přítomnost ucha prokázat, než hrnce bezuché. Tomu napovídá i srovnání se sbírkou středověké keramiky z Hradce Králové.

Typologie okrajů užívaná v práci vychází z typologie sestavené M. Zápotockým (*Zápotocký 1978*). Průměr okraje byl určován s přesností na 1 cm, větší přesnost by mohla být v následném srovnání s menšími fragmenty okrajů zavádějící.

Jako špatně určitelný prvek se ukázal způsob utváření nádoby. Stopy na dnech nádob (podsýpka, stopa odříznutí strunou) nejsou až na výjimky zřetelné a pokud se na některých dnech objevují, pak se jedná pouze o náznaky, jejichž původ nemusí mít z daným způsobem výroby nic společného. Z těchto důvodů je tento znak v práci sledován pouze okrajově.

Vzhledem k charakteru záchranného výzkumu nebyl obsah jímek rozdělen po vrstvách, a proto ho není možné tímto způsobem vyhodnotit.

Kresebná dokumentace zahrnuje keramický materiál a sklo s výjimkou atypických zlomků. Zahrnuta nebyla rovněž stavební keramika a kovové nálezy.

² S výjimkou výše zmíněného zastoupení keramických tříd.

3. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

Z geomorfologického hlediska spadá Hradec Králové do Královéhradecké kotliny, která leží v severní části Pardubické kotliny (Demek ed. 1987, 295). Královéhradecká kotlina je erozního původu. Podloží sestává z slínovců, jílovců a spongolitů. Často se zde vyskytují spraše hojně osidlované již od pravěku. Místy jsou na povrchu patrné přesypy vátých písků. Mírný reliéf tvoří středopleistocenní a mladopleistocenní říčními terasy (Demek ed. 1987, 295).

V okolí převažují nivní půdy. Na terasovitých uloženinách se vyskytují poměrně úrodné hnědé půdy s podzoly (Tomášek 2007, 55-56, mapa).

Oblast se vyznačuje mírně suchým klimatem s mírnými zimami. Průměrná roční teplota se pohybuje okolo 8°C. Dešťové srážky dosahují během roku v průměru okolo 600 mm. Vegetační pokryv tvoří převážně luhy a olšiny. V menší míře se zde nalézají také Borové doubravy a v širším okolí se vyskytují rovněž květnaté bučiny (Mikyška 1969).

Hradec Králové leží na soutoku řek Labe (I.) a Orlice (II.). Ramena těchto řek představovala ve všech vývojových etapách osídlení zásadní zdroj vody a sloužila jako významné dopravní cesty. Výraznou dominantu tvoří asi 12 ha velké návrší rozkládající se nad soutokem obou řek, které okolní terén převyšuje zhruba o 10 m. Jeho význam pro okolní krajinu dokládá osídlení, které se zde objevilo v pozdní době kamenné. Podloží tvoří druhohorní turonské slíny, které místy překrývá vrstva štěrkopísku (Richter – Vokolek 1995, 53). Vzhledem k charakteru návrší nebylo možné dosáhnout podzemní vody (Široký 2000a, 382). Využívala se však dešťová voda nahromaděná v depresích nepropustného podloží, což dokládají nálezy cisteren (Široký 2000a, 382).

4. DĚJINY BĀDÁNĪ

4.1 Hradec Králové

Historie města Hradec Králové přitahovala zájem archeologů a historiků již na konci 18. stol. Z počátku převládal především zájem historický, ale vzhledem k výstavbě barokní pevnosti, která započala roku 1766, se záhy pozornost obrátila také k nálezům archeologickým (*Bláha – Sigl 2005*, 98). Úzké sepětí stavební činnosti s archeologickými výzkumy přetrvalo ve městě do dneška. Výrazné zásahy, ke kterým v minulosti došlo v centru, ale i v nejbližším okolí města měly za následek zničení četných archeologických situací.

K prvním ovšem ne tak výrazným změnám v terénu došlo ve 40. letech 17. století, kdy bylo město, v souvislosti s třicetiletou válkou obléháno. Stavba vojenských objektů tehdy zasáhla především předměstí. V druhé polovině 17. století v souvislosti s rekatolizací došlo k četným přestavbám v jádru města (*Hrubý 2002*, 142). Z tohoto období pochází první popis archeologických situací, kdy byla při stavbě kostela Nanebevzetí Pany Marie popsána terénní deprese, figurující v úvahách badatelů ještě v polovině 20. století. 18. století znamenalo pro Hradec další sérii vojenských aktivit spojených s prusko-rakouskými konflikty, na jejichž vrcholu stála výstavba bastionové barokní pevnosti, na kterou se město přeměnilo (*Bláha – Sigl 2005*, 98 – 99; *Mikulka 1995*, 191 - 195). Jako podklady pro stavbu pevnosti byla vyhotovena řada map. Ty nám umožňují alespoň částečnou rekonstrukci situace před vznikem pevnosti (*Richter – Semotanová 1998*). Za účelem stavby pevnosti byla zničena rozsáhlá předměstí, terén byl místy razantně snižen a řeky svedeny do nových koryt. Zanikla tak řada archeologických situací.³ Výstavba budov spjatých se zázemím pevnosti zasáhla také jádro města (*Bláha – Sigl 2005*, 98 – 99; *Mikulka 1995*, 191 - 195).

V souvislosti se stavbou pevnosti přijel do Hradce Králové zeměměřič a specialista na výkopové práce Karel Josef Biener z Bienenbergu. Po vystoupení z vojska působil jako úředník krajského úřadu v Litoměřicích a roku 1775 zastával úřad krajského hejtmána v Hradci Králové. V roce 1779 tuto činnost ukončil a byl přeložen do Prahy jako hejtman kraje kouřimského. K. J. Biener byl prvním, kdo se začal

³ Devastace však nebyla definitivní, jak dokazují nálezy získané při stavební činnosti v 1. polovině 20. století i později (*Bláha – Sigl 2005*, 102).

zabývat dějinami Hradce Králové v novodobém slova smyslu. Historii Hradce Králové sahající až do roku 1526 zpracoval v díle *Geschichte der Stadt Königgratz* vydaném v roce 1780⁴ (*Richter – Vokolek 1995, 3; Bláha 2008, 8; Mikulka 1996, 5*). Knihu pojal jako kroniku, kde nejprve sledoval události nejstarší, které čerpal z dochovaných kronikách a historických kalendářů z 16. stol. (Daniel Adam z Veleslavína, Lupáč z Hlavačova), dále doplňoval údaje z městských knih a archiválií magistrátu. Zachránil tak řadu cenných materiálů, jejichž originály byly zničeny při likvidaci městského archivu roku 1876. K této publikaci vytvořil cennou mapovou přílohu. Zaznamenal také polohu mnoha objektů (např. předměstských kostelů), které byly zničeny kvůli stavbě hradecké pevnosti. Díky znalostem terénu, místních názvů a s využitím písemných pramenů dokázal rovněž určit polohu objektů zaniklých během období husitských válek. Tato mapa představuje cenný zdroj informací pro rekonstrukci zničených reálií. Mezi Bienenberkovy záliby patřilo sbírání starožitností. Je pravděpodobné, že s touto činností započal již při pobytu v Hradci Králové. Svůj význam měl Biener i pro vznik české archeologie. Publikoval první přehled českých pravěkých nálezů (*Richter – Vokolek 1995, 4; Bláha 2008, 8*). S Bienerovým odchodem se z Hradce vytratil zájem o archeologii a záznamy o nových nálezech prořídly. To souviselo i s omezeným stavebním ruchem. Tato situace trvala po celou první polovinu 19. století (*Bláha – Sigl 2005, 100*).

Historii města se po Bienerovi začal věnovat farář a hradecký rodák František Pavel Švenda (*Richter – Vokolek 1995, 4*). Dějiny Hradce sledoval až do roku 1800. Vyšel z Bienerova díla, které do doby husitských válek pouze doplnil. Od 15. století však hojně čerpal z městských knih, a stejně jako Biener tak přispěl k záchraně cenných dokumentů, které jsou dnes již zničeny. Jeho činností vznikly svazky *Zlatý, Stříbrný, Měděný a Hliněný obraz Hradce Králové* vydávané v Hradci Králové mezi lety 1799 – 1818 (*Richter – Vokolek 1995, 6; Mikulka 1996, 6*).

Po delší badatelské odmlce se archeologii ale také historii začal věnovat Mořic Lüssner. Do Hradce Králové přišel Lüssner roku 1850. Působil zde jako krajský komisař (*Richter – Vokolek 1995, 6*). Byl v kontaktu s řadou významných osobností soudobé archeologie. Znal například Jana Erazima Vocela, spolupracoval se sborem Národního muzea. Archeologické nálezy objevené v souvislosti se stavební činností, ke které bylo opět se zvýšenou intenzitou přistoupeno následkem krajské reformy

⁴ Vydán byl pouze první díl. Druhý díl, dokončený roku 1790, zůstal v rukopise.

v polovině 19. století, pečlivě zaznamenával včetně stratigrafických vztahů, připojoval rovněž bohatou kresebnou dokumentaci. Veškeré nálezy si zaznamenával, dochovaly se nám tak v *Collectanea archeologica et topographica* (I-IV 1844 – 1890) (Richter – Vokolek 1995, 6; Bláha 2008, 8). Výsledky svých pozorování publikoval v Památkách archeologických a místopisných a dalších periodikách. Po Lüssnerově odchodu se opakovala stejná situace, jaká následovala poté, co z města odešel Bienenberk. Zmínky týkající se archeologie výrazně prořídly (Bláha – Sigl 2005, 101).

Historik, který při své činnosti jako jeden z prvních neopomíjel archeologické nálezy byl Josef Jan Nepomuk Solař. Je autorem *Dějiny Hradce Králové nad Labem a biskupství královéhradeckého* z roku 1870, vycházel přitom z poznatků Bienenberka, Švendy a Mořice Lüssnera. Dějiny města rozšířil o události z 19. století (Richter – Vokolek 1995, 6; Bláha 2008, 8).

Roku 1885 vyšly *Místopisné paměti Hradce Králové* historika V. V. Tomka. Podobně jako J. Solař čerpá pro nejstarší období vývoje města ze starších autorů, navíc však připojuje vlastní výklad vývoje raně středověkého osídlení (Richter – Vokolek 1995, 6). V roce 1880 bylo v Hradci založeno Uměleckoprůmyslové a městské historické muzeum. Instituce záhy začala vydávat vlastní řadu publikací s historickou, archeologickou a uměleckoprůmyslovou tematikou (Bláha – Sigl 2005, 101). B. V. Spiess, profesor místní reálky, publikoval roku 1895 příspěvky k starému místopisu a dějinám Hradce Králové. Zaměřoval se na nejstarší prostorový vývoj města (Richter – Vokolek 1995, 6). Roku 1884 byly pozemky pevnosti postoupeny městu. O deset let později začala konečně demolice pevnosti. Archeologické nálezy, které byly při této příležitosti odhaleny spolu s veškerými tehdy známými nálezy z okolí města zaznamenal ve dvou pracích Josef Duška, původně švec z Josefova. Místopis středověkého osídlení zrekonstruoval J. Kuffner. Pro svou práci využíval především Bienenberkovu mapu (Richter – Vokolek 1995, 6).

Velký přínos pro dějiny a archeologii Hradce Králové měl ředitel městského úřadu a městského muzea Ludvík Domečka. Byl rovněž zakladatelem hradecké archeologické sbírky (Bláha 2008, 8). Věnoval se záchranným výzkumům podmíněným rozsáhlou stavební činností, která nastala po zrušení královéhradecké pevnosti. Četné nálezy pocházely také z cihelen v okolí města. Keramika získaná v tomto období (především ze středověkých jámečků), položila základy rozsáhlé sbírky (Bláha – Sigl 2005, 102). Prováděl rovněž systematický výzkum po celém území východních Čech, například ve spolupráci s J. L. Píčem, K. Buchtelou a dalšími. Spolu s Františkem Sálem sepsali

třídílný *Místopis Hradecka* ve kterém mimo jiné shrnul dosavadní archeologické nálezy z jednotlivých obcí na území soudního okresu Hradce Králové (*Richter – Vokolek 1995, 8*).

O terénní výzkum se za Domečkova působení v muzeu staral bývalý strážník, muzejní kustod a terénní technik František Žaloudek. S Domečkou úzce spolupracoval, ten pak publikoval Žaloudkova terénní pozorování na stránkách hradeckého tisku. Dochovaly se rovněž Žaloudkova deníky z let 1905-1930 (*Bláha 2008, 9*). Na území historického jádra Hradce Králové provedl L. Domečka (kromě četných dílčích pozorování a záchrany archeologických nálezů) dva systematické výzkumy omezeného plošného rozsahu. První z nich proběhl na dvoře tehdejšího učitelského ústavu v Zieglerově ulici, tedy v místech městského hradu (*Domečka 1900, 529-532; Richter – Vokolek 1995, 8*). Druhá sonda o čtvrtstoletí později byla umístěna podél západní strany kaple sv. Klimenta. Předpokládaný románský kostelík se však prokázat nepodařilo (*Domečka 1927, 73-76; Richter – Vokolek 1995, 8*).

Kromě těchto výzkumů L. Domečka a F. Žaloudek sledovali zemní a stavební práce na dalších místech jádra města. Byly to například přestavby domů na přelomu 19. a 20. století v severní frontě Velkého náměstí a navazující nová zástavba v Tomkově ulici. Z Malého náměstí můžeme zmínit nálezy při stavbě Lutherova ústavu na Kavčím plácku před první světovou válkou (*Bláha 2008, 189; Bláha – Sigl 2005, 102*). Z těchto nálezů se pozornosti dostalo zejména celým středověkým a raně novověkým nádobám a kachlům, železným předmětům, mincím a podobně. Středověká keramika se stala základem sbírky středověké keramiky, uspořádané v 50. letech Janem Tomským a Miroslavem Richterem (*Richter – Vokolek 1995, 8*). Čtyřicátá léta 20. století jsou spjata s osobou Jana Filipa, který se věnoval utřídění zdejší archeologické sbírky a zasloužil se o první moderní zpracování vývoje pravěku a raného středověku východních Čech (*Bláha – Sigl 2005, 104*).

V poválečném období se archeologii v Hradci věnoval Jan Tomský. Jeho přínos spočíval jak v terénní práci, tak v muzejní činnosti. Utřídil například hradeckou středověkou keramickou sbírku, jak již bylo zmíněno výše. Zanechal po sobě rozsáhlou kartotéku, která slouží jako důležitý zdroj informací. V těžké dobové situaci byl nucen místo archeologa opustit a to zůstalo po druhou polovinu 50. let opuštěné. V 60. letech se J. Tomský do města vrátil a podílel se na geologických výzkumech, které probíhaly v historickém jádru města (*Bláha – Sigl 2005, 104*).

Rokem 1959 započalo v hradeckém muzeu svou existenci trvalé archeologické

pracoviště a o deset let později bylo zřízeno samotné archeologické oddělení. Do 90. let představovalo archeologické oddělení Muzea východních Čech jediné pracoviště pro tuto oblast (*Bláha – Sigl 2005*, 104).

V 60. letech působili v Hradci Králové Miroslav Richter a Vít Vokolek. V souvislosti s plánovanou rekonstrukcí historického jádra proběhl v jádru města zatím nejrozsáhlejší výzkum, jehož výsledky byly publikovány nejprve v odborném tisku (souhrn prvních poznatků viz *Richter – Vokolek 1971*) a roku 1995 vyšla monografie *Slovanské hradiště a počátky středověkého města* (*Richter – Vokolek 1995*).

K dalším rekonstrukcím přistoupilo město na počátku 90. let, což opět odstartovalo vlnu archeologických výzkumů prováděných pracovníky muzea Jiřím Siglem a Jiřím Kalferstem (*Bláha 2008*, 189). V současné době se výzkumům ve městě a jeho okolí věnuje Radek Bláha.

4.2 Dům a jeho zázemí podle dosavadních archeologických poznatků

Studium středověkých domů v současnosti těží z písemných pramenů, ze stavebně-historických průzkumů a z poznatků získaných při archeologických výzkumech. V počátcích studia však informace přinášely pouze písemné prameny. Stavebně-historické průzkumy a archeologické poznatky se připojily až později.

Životem ve středověkém a raně novověkém městě, a tedy i městským domem, se zabýval již Zikmund Winter, který čerpal především z městských kronik a dalších písemných pramenů (*Winter 1890*, 1913). Zvýšený zájem o studium středověkého domu a jeho zázemí vzrůstal s rozvojem stavebních aktivit v historických jádrech měst, které někdy souvisely s asanací celých čtvrtí. Zvýšení stavební činnosti, ke kterému došlo po skončení druhé světové války, vedlo k systematictějšímu stavebním průzkumům. Představiteli tohoto směru bádání byli Václav Mencl a Dobroslav Líbal. Významný podíl na úrovni výzkumu měl také Jan Muk (*1991*). Vývojem konstrukce domu se zabývala také Milada Štiková – Radová (*1991*) či Milena Hauserová, (*1995*).

Ze stejného důvodu jako u stavebně-historického průzkumu došlo také v archeologii k rozvoji zájmu o středověká města. Rozsáhlejší záchranné výzkumy se rozběhly v některých českých městech (například Praha: *Reichertová – Muk 1966*, Plzeň: *Nechvátal 1976*, Most: *Klápště – Muk 1988*; Hradec Králové: *Richter – Vokolek 1995*). Probíhaly ale také výzkumy zaniklých lokalit (Mariánská louka: *Velímský 1991*,

Sezimovo Ústí: *Richter – Krajíc 2001*). Velký přínos při výzkumu zaniklých středověkých měst je spojen s osobou Miroslava Richtera. Díky svému úsilí posunul vědomosti o vývoji zástavby krátce po vzniku města (*Velímský 1995, 72*). Téma vzniku a vývoje českých měst a problematiku s ním spojenou řeší také Tomáš Velímský, který se podílel na výzkumu jádra Mostu a věnoval se rovněž zaniklé lokalitě na Mariánské louce (*Velímský 1989; 1991*).

Dlouhou dobu převládala tendence zkoumat objekty související se zázemím středověkého domu odděleně, samotný dům byl předmětem stavebněhistorického směru bádání, viz výše. K velkému posunu v bádání došlo především díky komplexnosti přístupu, který byl uplatňován na výzkumu středověkých parcel v Mostě. Výsledky části výzkumu s užitím širokého spektra přírodovědných metod přinesla publikace *Archeologie středověkého domu v Mostě (čp.226)*, jehož editorem a spoluautorem je Jan Klápště. Výzkumy týkající se městských domů v Plzni publikoval Karel Nováček (2000) nebo Radek Široký (2000b). Všechny tři výše uvedené texty pracují také s materiálem z odpadních jímek a ukazují informační hodnotu, kterou tento pramen ke zkoumanému problému poskytuje. Od roku 2004 probíhá každoročně konference nazvaná Forum urbes medii aeui tématicky zaměřená na problematiku středověkého města. Výstupem konference je stejnojmenný sborník vydávaný společností Archaia Brno. Mezi řešenými tématy nechybí ani otázky týkající se středověkého domu. Záchranné výzkumy na městských parcelách jsou i v současné době poměrně četné. Řada jich však zatím čeká na publikaci. Zajímavé poznatky o životě v domech nabízí materiál z odpadních jímek.

Podoba vrcholně středověkého domu se utvářela postupně a dlouhodobě (*Velímský 1995, 75*). K nejstarší zástavbě některých středověkých měst patřily částečně zahloubené stavby, někdy interpretované jako zemnice, doložené například v Praze (*Huml 1992*), v Mostě (*Klápště – Muk 1988*), ale také v Hradci Králové (*Sigl 1999; Bláha 2005*). Nechybějí ovšem ani relikty jednoznačně interpretované jako zděné sklepy. Domy původně zaujímaly pouze část šířky parcely, řadová zástavba se vyvinula až později. Rozdíly ve velikosti jednotlivých parcel mohly vzniknout již při jejich vyměření, což dokládá například výzkum z Nymburka. Jedním z faktorů, který určoval velikost parcel, bylo sociální postavení budoucích majitelů. K dalším důvodům mohla například patřit snaha respektovat terénní reliéf. Také proměny parcelních hranic se lišily případ od případu (*Velímský 1995, 75*).

5. VÝZKUM

Záchranný archeologický výzkum parcel domů čp. 116 – 118 na Malém náměstí v Hradci Králové probíhal v září a v říjnu roku 1999. Výzkum vyvolala stavební činnost způsobená výstavbou hotelu U královny Elišky (*Tab. I, II*). Výstavbou hrozil zánik kulturních souvrství, která se nacházela v zadních traktech parcel čp. 116 – 118 (*Ježek – Bláha 1999, 3*). Před příchodem archeologů již proběhla hrubá skrývka (*Ježek 2000*).

Během výzkumu se zjistilo, že západní část zkoumané plochy (pokrývající zkoumanou část parcely čp. 116 s přesahem na okraj parcely čp. 117) byla zcela zničena recentním zásahem.⁵ Na zbylé ploše zadních traktů byly odhaleny doklady využití této plochy jak v období novověku, středověku, ale také raného středověku a pravěku (*Ježek – Bláha 1999, 5*).

Celkový profil na východní části parcely poukazuje na silnou planýrovací vrstvu zjištěnou i u sousedních parcel. Vrstva neobsahovala datovací materiál, který by mohl aspoň přibližně určit dobu, v níž tato úprava proběhla. Kvůli této planýrce nebylo možné zjistit úroveň terénu, do kterého byly jímky zahloubeny, a tudíž ani stanovit původní hloubku těchto objektů. V důsledku zplanýrování horních vrstev nebyly objeveny jiné zahloubené objekty dokládající různou činnost obyvatel domů (*Ježek – Bláha 1999, 8*).

Nejstarší stopy osídlení v zkoumaném prostoru lze datovat do doby kultury lužické. Nálezy z tohoto období poskytly kulturní vrstvy a nepočetné kůlové jamky. Pravěkého stáří bude patrně také zlatý smotek objevený ve vrchní části zásypu jámy zatím neznámého charakteru (*Ježek – Bláha 1999, 11*). Další nálezy pocházejí až z raného středověku. Sem patří sídlištní jáma obsahující dvě koňské lebky společně s torzy hrnců. Plochu (zejména JV část) pokrývaly četné kůlové jamky, patrně pozůstatky kůlových staveb. Sonda zasahovala také do prostoru valu, z něhož se zde kvůli planýrkám dochovala pouze homogenní jílová vrstva (*Ježek – Bláha 1999, 9-10*).

Doklady využití městské parcely představují fekální a odpadní jímky. Objektů tohoto charakteru bylo odkryto celkem pět. Po předběžném určení lze říci, že jímky dokumentují zacházení s odpadem v měšťanských domech od konce 14. století

⁵ Sonda z výzkumu prováděném v roce 1970 těsně sousedila se zadním traktem domu a již tehdy archeologové narazili na stopy planýrky. Rozsáhlé snížení terénu v tomto prostoru byl zanesen do plánu z roku 1763 (*Richter – Vokolek 1995, 24,132*).

(nejstarší jímka 4) až do 18. století (nejmladší jímky 1 a 5). Nejbohatší soubor nálezů pochází z jímky 2, které se bude práce věnovat podrobněji (*Ježek – Bláha 1999, 7-8*).

6. MALÉ NÁMĚSTÍ

Malé náměstí se rozkládá ve východní části návrší. Funkci náměstí prostor plnil prokazatelně od konce 14. století a patrně sloužil jako vedlejší tržiště. V období raného novověku byl známý pod názvem Koňský trh (*Bláha – Frolík – Sigl*, 88; *Sigl 1999*, 166; *Bláha 2008*, 13). Otázka vývoje zástavby v prostoru Malého náměstí (včetně prostoru hraničícího s Velkým náměstím) není dosud zcela vyjasněna. Výsledky archeologických výzkumů poukazují na využívání tohoto prostranství již v období před založením města.⁶ Od 13. století lze díky svědectví archeologických pramenů považovat osídlení v prostoru Malého náměstí za kontinuální (*Richter – Vokolek 1995*, 52-53; *Sigl 1998*, 127-131). Vznik zástavby se zde předpokládá již pro počáteční fáze rozvoje města s mírným zpožděním po výstavbě na Velkém náměstí. V minulosti probíhaly diskuse o pozdějším rozvržení plochy, jež vyvolávala dispozice zástavby v prostoru mezi Malým a Velkým náměstím, podobající se městům založeným až po polovině 13. století (*Richter – Vokolek 1995*, 123, 137). Pozdější výzkumy skutečně narazily na doklady četných změn v zástavbě, ke kterým v tomto prostoru došlo (*Sigl 1999*, 166; *Bláha 2008*, 191, 193 – 194; *Ježek 2000*, 118).

Při výzkumu v roce 1997, který nepřímo navazoval na výzkum z roku 1970, byly odhaleny relikty staveb, zabírající více než dvě třetiny prostoru dnešního náměstí. Jeho plocha byla pravděpodobně zastavěna ještě v průběhu 14. století (*Bláha 2008*, 194). Zjištěné stavby lemovaly cestu vedoucí jižní částí náměstí a vytvářely tak s jižní frontou domů ulici (*Richter – Vokolek 1995*, 137; *Sigl 1999*, 165). Tato souvislá zástavba patrně sestávala z podsklepených dřevěných staveb. Předpokládá se, že k jejich zániku došlo na konci 14. století (*Bláha – Frolík – Sigl 2007*, 88). Výzkum rovněž odhalil doklady neagrární výroby (*Richter – Vokolek 1995*, 137). Poměrně častým nálezem byla železářská struska, což vyvolává úvahy, že zde nebo v nedalekém okolí docházelo ve 13. století ke zpracování železa (*Bláha 2007*, 186; *Bláha 2008*, 194). Maltovina a úlomky cihel nacházející se ve výplni objektů, datované pomocí keramiky rovněž do 13. století, by zase mohly svědčit o využití cihel při stavbě domů (*Richter – Vokolek 1995*, 123).

Výše zmíněná cesta byla součástí dálkové komunikace vycházející z Pražského

⁶ První výzkum na Malém náměstí proběhl již v roce 1970 (*Richter – Vokolek 1995*). Nepřímo na něj navázal předstihový výzkum v místech budoucí trafostanice z roku 1997 se sondou z roku 1970 přímo sousedící (*Sigl 1999*, 161).

předměstí. Do prostoru hradeb vstupovala Pražskou branou a spojovala Velké a Malé náměstí. Odtud pokračovala na Mýtské předměstí, kde se větvila ve směrech na Vysoké Mýto, na Třebechovice a Jaroměř (*Mikulka 1996*, 51).

Dosavadní výzkumy prokázaly na Malém náměstí přítomnost dvou až tří cisteren, shromažďujících vodu zadržanou nepropustným podložím (*Bláha 2007*, 188; *2008*, 194). Jedna se nacházela přibližně ve středu náměstí v místech dnešní kašny, kterou byla v pozdním středověku nebo raném novověku nahrazena (*Ježek 2000*, 119). Druhá cisterna, jejíž zánik lze datovat do 14. století, byla umístěna v západní části náměstí (*Bláha 2008*, 193). Ze 14. století pocházejí také zmínky o dovozcí vody *vector aque*. Doklady pro využívání vodovodního systému ve městě máme pro první polovinu 15. století. Vyloučit však nemůžeme jeho využívání již během století předchozího (*Široký 2000a*, 382). Jako vodárna v té době sloužila věž nad Kozí brankou takzvaná Kozinka (*Slavík 2005*, 76; *Široký 2000*, 382). Roku 1516 započala stavba druhé vodárenské věže Kropačky (*Slavík 2005*, 76).

6.1 Vyměření uliční a parcelní sítě

Na konci 14. století, jak již bylo zmíněno, došlo v prostoru dnešního Malého náměstí k výrazným přeměnám. Důvodem mohla být potřeba zřídit vedlejší tržiště, související patrně s rozvojem města. Vznikl tedy veřejný prostor přibližně odpovídající dnešnímu půdorysu náměstí (*Bláha 2008*, 194).

Výzkum z roku 1999 přinesl o rozvržení a vývoji zdejší zástavby další poznatky. Nápadná byla absence souvrství a zahlobených objektů dokládajících využívání zkoumané plochy ve 13. století a ve starší fázi 14. století. Toto zjištění společně s výsledky dalších výzkumů přispívá k závěru, že společně s plochou náměstí byla během 14. století vyměřena severní fronta domů.⁷ Zůstává otázkou, jakým způsobem byl prostor severní zástavby před rozparcelováním domů využíván. Absence vrstev datovaných do 13. a 14. století nelze považovat jako doklad nevyužití plochy v inkriminovaném období a lze ji přisuzovat planýrkám. Fakt, že se zde nevyskytují žádné zahlobené objekty z této doby, mohlo způsobit využívání plochy například k zemědělským účelům (*Ježek – Bláha 1999*, 6).

⁷ Dle současného stavu bádání je vznik náměstí kladen na konec 14. století.

Objekty jímka 2 a jímka 4⁸ byly zbudovány v místech, kde přímo přiléhají k dnešní parcelní čáře. Odráží se zde patrně snaha o maximální prostorové využití hospodářské části parcely. Pro nás toto řešení představuje především doklad stálosti parcelní sítě, která patrně zůstala v prostoru Malého náměstí nejpozději od konce 14. století neměnná (*Ježek – Bláha 1999, 7*).

6.2 Domy čp. 116 - 118

Z písemných pramenů nemáme o domech na zkoumaných parcelách příliš informací. Velké množství písemných pramenů bylo během let zničeno nebo se dochovaly jen částečně. Řada městských knih, které se dochovaly, nebyly ještě v bádání plně využity. Četnější pramenná základna pro Hradec Králové však pochází až z 16. - 18. století (*Bláha – Frolík – Sigl 2006, 184*). Nejstarší písemné prameny informující o osudech těchto domů sahají nejdále do druhé poloviny 16. století a jsou značně torzovité (*Doubek – Rezková 2009, 213-217*). Rámcový stavebně historický průzkum městského jádra byl proveden v roce 1956 (*Bláha – Frolík – Sigl 2006, 184*).

6.2.1 Čp. 116

Parcela domu čp. 116 patřila k tzv. dlouhým parcelám typickým pro středověkou zástavbu. Šířka činila 9 metrů a hloubka 44 metrů. Původně gotický podsklepený dům prodělal v polovině 16. století renesanční přestavbu, sklepy nebyly přestavbou zasaženy. Další přestavba proběhla v baroku, což se projevilo zejména na průčelí. V zápisech z roku 1558 se o domě dočítáme v souvislosti s jeho nejstarším známým majitelem, hrnčířem Martinem Kohlem. Roku 1989 zde provedl pražský SURPMO stavebně historický průzkum (*Doubek – Rezková 2009, 213-215*).

6.2.2 Čp. 117

Dům čp. 117 je z trojice domů nejmladší. Samotná stavba pochází z období renesance, jeho předchůdcem však byl gotický dům, neboť se z něj dochovaly sklepy.

⁸ Využívání jímky 4 bylo předběžně datováno na konec 14. století (*Bláha – Ježek 1999, 7*).

Svou podobu změnil až v roce 1824, kdy prodělal klasicistní úpravy (*Doubek – Rezková 2009, 215 – 217*).

6.2.3 Čp. 118

Od svého vzniku dům zaznamenal stejně jako domy předchozí přestaveb hned několik. Původní gotický sloh, v němž byl dům zbudován, vystřídala ve druhé polovině 16. století renesanční přestavba. Klasicistní ráz vetkla domu úprava datovaná k roku 1872. Pod domem se nacházejí renesanční sklepy (*Doubek – Rezková 2009, 217*). První dochovaná písemná zmínka o domě pochází až z roku 1779 (*Doubek – Rezková 2009, 217*).

Tyto domy spojoval v minulých desetiletích společný osud. V průběhu 80. let a následujících 90. let se dostaly do dezolátního stavu. Z domů zůstaly po stržení střechy pouze obvodové zdi a sklepy. V tomto stavu byly domy odkoupeny od města společností FATO – INVEST a. s. Přestavbou však domy ztratily svou autentickou podobu (*Doubek – Rezková 2009, 213 – 217*).

7. ZÁZEMÍ STŘEDOVĚKÉHO MĚSTSKÉHO DOMU

Městská parcela představovala ve středověku hospodářskou a majetkovou jednotku, na níž byly navázány určité povinnosti a platy (*Klápště ed. 2002, 192*).

Z funkčního hlediska lze parcelu rozdělit na několik oblastí, které indikuje přítomnost jednotlivých objektů. Jedná se o část obytnou, hospodářskou, výrobní a hygienicko-sanitární. Hygienicko-sanitární zónu reprezentují tyto objekty: studny, cisterny, sklípky, odpadní jímky, hnojiště a záchody. Funkční složení parcely je však variabilní. Popsané části se na parcelách objevují v různé míře a rozličných kombinacích, což souvisí s „hospodářsko-sociální“ variabilitou města. Důležitým faktorem ovlivňujícím funkční podobu parcely je také její poloha v rámci městské struktury. Ta má vliv mimo jiné i na hodnotu parcely. Svou roli hrál také sociální status majitelů (*Klápště ed. 2002, 192; Velímský 1995, 78*).

Zázemí domu mohlo být často rozsáhlejší, než jsme schopni rozpoznat z archeologického výzkumu, kdy obvykle poznáváme jen dvorky těchto domů. Městské obyvatelstvo si často zřizovalo zahrádky, prostor města však býval prostorově omezen a proto se zahrádky často umísťovaly mimo městské hradby na předměstí (*Hoffman 2009, 177*).

Z výše uvedeného třídění vyplývá, že zahloubené objekty ve zkoumaných zadních traktech parcel spadají do hygienicko-sanitární zóny. Jediné dochované zahloubené objekty datované do vrcholného a pozdního středověku představují odpadní jímky. Zachovaly se zde rovněž jímky novověkého stáří.

Jak je patrné z popisu terénní situace, méně zahloubené objekty zanikly v důsledku novověké, přesněji nedatovatelné planýrky.

7.1 Jímky

Nakládání s odpadem představovalo neopomenutelnou součást každodenního života člověka ve středověku. Pro nás je to především ukazatel hygienické úrovně v domě, který blízce souvisí s úrovní sociálního statutu (*Nováček 2000, 27; Feldhaus-Stephan 1995*). S narůstajícím počtem obyvatel se zvětšoval i problém hromadění odpadu. V průběhu 13. století se začínají v prostředí českých měst objevovat jímky sloužící k ukládání odpadu (*Široký 2000a, 373-374*). V podobě a vývoji jímek můžeme pozorovat jisté rozdíly regionálního charakteru. Na základě vnitřní konstrukce lze jímky

rozdělit na objekty bez vnitřní konstrukce, objekty s dřevěnou konstrukcí a objekty vyzděné (Široký 2000a, 371). Vnitřní konstrukce byla patrně budována jednak za účelem prodloužení životnosti objektu, ale v pozdějším období také jako důsledek sílícího tlaku ze strany městské správy, viz níže (otázka hygieny, kontaminace vody, stížnosti sousedů a podobně) (Klápště ed. 2002, 194; Krajíc 2009, 262).

Jímky bez vnitřní konstrukce jsou vývojově nejstarší a objevují se v 13. a 14. století. Na konec 13. století je také možné datovat využívání studen jako jímek, kam byl pravděpodobně odpad ukládán po zániku jejich primární funkce. V tomto období se rovněž objevují vydřevené jímky s bedněnou konstrukcí. Užívání pokročilejší dřevěné konstrukce trvalo až do 15. století. V polovině 14. století se také začaly objevovat zděné jímky, širší využití však zaznamenaly až v novověku. Méně často bylo ke zpevnování stěn jímek užíváno sudů. Výskyt této konstrukce lze mapovat od 13. století a doložen je ještě na počátku století 16. (Široký 2000a, 374, 376).

Po naplnění jímky buď zanikly, nebo byly vybírány, a to i pravidelně, o čemž svědčí také archeologické doklady. O jejich vyprazdňování se obvykle staral městský ras a nebo jak uvádí Z. Winter „jiný povržený člověk“. Tendence budovat jímky pro dlouhodobé účely je patrná především od 16. století, což se projevuje jednak v jejich objemu, ale také v kvalitě provedení (Klápště ed. 2002, 194; Nováček 2000, 15; Winter 1890, 407).

Nad jímkami mohly být zřízeny prevéty nebo jednoduché, více či méně kryté dřevěné lavice. Takováto zařízení často využívali společně obyvatelé více domů. O jejich podobě si můžeme udělat představu z ikonografických pramenů (Krajíc 1998, 207, Široký 2000a, 376; Winter 1890, 409). V Chrudimi odkryl archeologický výzkum kůlové jamky umístěné kolem fekální jímky, které by mohly takovéto zařízení indikovat (Frolík - Sigl 1990, 270). Podobný doklad je známý také z Mostu. V našich podmínkách se však jedná o nálezy spíše výjimečné (Krajíc 1998, 207; Široký 2000a, 376; Winter 1890, 409).

Otázku stavu hygieny a manipulace s odpadem ve středověku a raném novověku mapují také písemné prameny. Dochovala se nám řada nařízení, která se snažila zacházení s odpadem usměrňovat. Mezi ta základní patřil například požadavek pravidelného vyvážení jímek, aby se zabránilo jejich přeplnění, přetékání obsahu a následnému šíření do okolí. Nařízení upravovala rovněž minimální vzdálenost od sousedova pozemku, která měla čítat nejméně loket a půl. Zahrnuta v nich byla také vnitřní úprava jímky, která měla zabránit prosakování nečistot do půdy a možné

kontaminaci vodních zdrojů. Skutečnost, že k nedbalému chování docházelo, dokazuje jednak existence samotných nařízení, ale také záznamy ze soudních sporů (*Hoffmann 2009*, 177, 487 - 488; *Krajíc 2009*, 262; *Winter 1890*, 407).

7.2 Jímky v Hradci Králové

Pro počáteční období vzniku středověkého města nejsou z Hradce Králové známé doklady využívání odpadních jímek (*Ježek 2000*, 118). Nejstarší jímky jsou datované na přelom 13. a 14. století. V období předcházejícím využívali obyvatelé města k ukládání odpadu pravděpodobně terénní depresi nacházející se ve východní části Velkého náměstí a severně od něj (*Richter – Vokolek 1995*; *Široký 2000a*, 382). Výzkum svědčí také o zanechávání odpadu v dalších částech náměstí, kde tvoří mocné vrstvy (*Kalferst 1996*, 44).

Později k ukládání odpadků sloužily zaniklé cisterny (*Kalferst 1996*, 44). Doklady využití vydřevených jímek pocházejí pro Hradec Králové zejména z mladší fáze 14. století. Nejstarší objekty tohoto typu lze rovněž datovat do období konce 13. a začátku 14. století. Roubené konstrukce se objevují od 15. století, zděné konstrukce jsou záležitostí novověkou (*Richter – Vokolek 1995*; *Široký 2000a*, 382; *Ježek 2000*, 118).

8. JÍMKA Č. 2

Jímka č. 2 se nacházela v jihovýchodní části parcely domu čp. 118. Objekt byl kresebně a fotograficky zdokumentován (*Tab. III, IV*). V měřítku 1:20 byl zakreslen jeho středový profil a půdorys. Půdorys jímky měl téměř čtvercový tvar, o straně přibližně 170 cm. Relativně kolmé stěny jímky zpevňovala dřevěná konstrukce. Fošny, zpevňující stěnu jímky, přidržovaly rohové kůly, za které byly zasunuty (pro srovnání *Richter – Vokolek 1995, 50; Procházka – Himelová 1995, 242; Klápště – Slavíček – Velímský 1976, 32-36*). Dochovaná hloubka objektu dosahovala takřka 2,5 m. Dřevěnou konstrukcí však nebyla jímka opatřena v celé hloubce. U spodních partií objektu již výdřeva chybí. Zhruba doprostřed rovného čtvercového „dna“ byla vyhloubena nepravidelná kruhová jáma o průměru cca 110 cm, která se směrem ke dnu kónicky zužovala. Hloubka vzniklého kuželovitého útvaru činí přibližně 70 cm. Dno jímky bylo pokryto slámou. Podloží v horní části objektu bylo písčité. Spodní partie vydřeveného prostoru a kuželovitá část již narušovaly jílovité podloží. Objekt lze na základě charakteru jednotlivých vrstev výplně identifikovat jako fekální jímku.

Jímka porušovala vrstvy různého stáří. Datování a původ vrstev není zcela jasný. Nejstarší vrstvu označenou na řezu jako 176 (*Tab. III: 2*) lze na základě keramického materiálu zařadit do období kultury lužické. Z vrstvy ale pochází také fragment mladohradištní keramiky. V tomto případě se může jednat o intruzi, nelze však vyloučit, že smíšený charakter nálezů z vrstvy pocházejících tak poukazuje na nepřírozené okolnosti jejího vzniku a tedy její sníženou informační hodnotu. Podobná situace nastala u vrstvy 1000. Na vrstvu 176 nasedá vrstva 162 obsahující mladohradištní keramiku, ale i keramiku datovanou do 12 – 13. století. Následující vrstva 177 obsahuje zlomky pocházející z poloviny 13. století, ale znovu se objevuje příměs mladohradištní keramiky. Materiál z poloviny 13. století obsahuje také vrstva 163. Vrstva 183 obsahuje keramiku řazenou do 15. století a může mít souvislost například s narušením zkoumané jímky již zmíněnou planýrkou. Ostatní vrstvy, které jímka narušila, neobsahují datovací materiál. Promíšení vrstev patrně souvisí se zásahy způsobenými sídelní, případně i zemědělskou činností, k níž docházelo během dlouhodobého využívání prostoru v místě zkoumaných parcel (*Bláha – Ježek 1999, 9-10*).

Z rozboru terénní situace, a nyní i díky výsledkům analýzy rostlinných makrozbytků, není pochyb o tom, že jímka č. 2 byla využívána jako fekální a odpadní jímka (*Čulíková 2011*). Přesto nelze s jistotou říci, zda byla k tomuto účelu určena

primárně a nesloužila dříve jako studna (cisterna), čemuž by nasvědčovala odkalovací jámka (*Tab. III*) nacházející se na dně objektu (např. *Nechvátal 1976, 8*). Zároveň však není absence studny (v případě Hradce spíše cisterny) příliš překvapivá vzhledem k vodovodu, prokazatelně fungujícímu k roku 1470 a pravděpodobně i dříve (*Bláha – Ježek 1999, 6*). Výstavbě vodovodu navíc předcházela služba zajišťující rozvoz vody. Na Malém náměstí navíc stála veřejná cisterna později nahrazená kašnou, viz výše (*Široký 2000, 382*).

8.1 Jímka jako archeologický pramen

Soubor nálezů pocházející z výplně jímek patří k druhům nálezů, které byly v místě svého uložení hromaděny záměrně. Získané artefakty byly úmyslně vyhozeny, protože svým majitelům nadále nevyhovovaly, ať již z důvodů hygienických, kvůli poškození nebo zastaralosti. Tyto soubory často obsahují celé nádoby a také množství nádob vhodných ke kompletní nebo alespoň částečné rekonstrukci. Fragmentarizaci a stupeň rekonstruovatelnosti souboru mohl však do jisté míry ovlivnit způsob manipulace s obsahem jímky. Situace se může lišit, pokud byla jímka během užívání kompletně či částečně čištěna, nebo nebyla čištěna vůbec (*Klápště ed. 2002, 197; Nováček 2000, 15*).

Kromě celých a rekonstruovatelných nádob se zde setkáváme s nádobami, ze kterých se zachovaly pouze fragmenty. Vysvětlení je několik. Ne všechny střepy z rozbité nádoby byly nalezeny a nemusely být ani všechny vyhozeny (*Nováček 2000, 15*). Známe případy, kdy byly části z rozbitých nádob nadále využívány například při tavení pryskyřice či při výrobě přeslenů (*Klápště ed. 2002, 199*). Dalším vysvětlením může být výše zmíněné čištění.

Není výjimkou, že se v obsahu často vyskytují chronologicky cizorodé prvky, které obvykle představují malé ojedinělé zlomky. Jedná se o intruze pocházející z jímky narušených vrstev. Při výzkumu jímek ale můžeme narazit také na fragmenty větší velikosti, potažmo na celé nádoby. Jednoduchým vysvětlením tohoto jevu je dlouhodobé setrvání nálezů v živé kultuře (*Nováček 2000, 15-16*).

O intruzi se s velkou pravděpodobností jedná v případě tří úlomků keramiky datovaných do mladohradištního období (*Richter – Vokolek 1995, 27*) (*Tab. XXXVI*). Do objektu mohly vniknout z porušených starších vrstev, do kterých byl objekt zahlouben.

Další chronologicky cizí prvek představují zlomky novověkého keramického zboží se zelenou glazurou. K přimíchání této složky mohlo dojít například prostřednictvím planýrky, která v novověku proběhla. Intruze mohla do objektu vniknout rovněž během terénních prací. Na oba zde uvedené případy nebude brán při datování samozřejmě zřetel.

Při vyhodnocování souborů kumulovaných v jímkách záměrně je třeba mít na paměti, že nepřítomnost některých artefaktů neznamená skutečnou nepřítomnost předmětu v tehdejší domácnosti, ale může být odrazem řady jiných faktorů (*Klápště ed. 2002, 197*).

9. HMOTNÉ PRAMENY

9.1 Kuchyňská a stolní keramika

V souboru získaném ze zásypu jímky 2 jsou z keramických tvarů kuchyňské a stolní keramiky zastoupeny hrnce, džbány, mísy, miska, pánev a poklička.

Na některých nádobách celých i rozbitých (výlučně se jednalo o hrnce) se objevují stopy příškvarků, což pravděpodobně vedlo k jejich vyloučení z živé kultury (*Klápště ed. 2002, 199*). Snahu, aby vyhovující nádoby sloužily co nejdéle, nám dokumentují dva zlomky pocházející patrně ze stejné nádoby, na nichž se nacházejí reparační otvory (*Tab. XXXIV: 16, 17*).

Rozlišení mezi keramikou kuchyňskou a keramikou stolní může představovat problém, neboť u řady nálezů nelze s jistotou určit, zda sloužily k přípravě pokrmů a jejich skladování, nebo byly užívány při stolování. Sporné mohou být například mísy, ale i džbány. Přesto se ke keramice kuchyňské obvykle řadí hrnce, trojnožky, mísy, pekáče, zásobnice a pokličky. Za keramiku stolní jsou považovány džbány, poháry amísy s talířovitým podokrajím (*Krajíc 1998, 168*). Rovněž redukčně pálené zboží s kovovým leskem lze pravděpodobně řadit spíše k nádobám užívaným při stolování (*Horák 2007, 34*).

Není pochyb o převaze kuchyňské keramiky nad keramikou stolní, která se projevuje u většiny zkoumaných souborů. Kuchyňská keramika čelila nesporně mnohem větší zátěži, nežli keramika stolní, její převaha v odpadu není tedy příliš překvapivá. Poměr, který obvykle vychází několikanásobně ve prospěch kuchyňské keramiky, nelze samozřejmě aplikovat na celkovou představu o nádobí užívaném při stolování. Stolní keramika zastupovala skutečně jenom část nádobí určeného ke stolování. Užívány byly výrobky ze dřeva, skla, ale také nádoby kovové (*Winter 1890, 567-568; 1892, 86-90*).

9.1.1 Fragmentarizace

Po rekonstrukci čítá soubor celkem 12 celých nádob, 64 nádob rekonstruovatelných, které byly nositeli všech morfologických znaků (s výjimkou ucha či uch v případě hrnců), dále pak různé rekonstruovatelné části nádob (okraje, výdutě,

spodky – jednotlivě nebo v kombinacích) v počtu 38 ks. Dále typické střepy: okraje – 23 ks, zdobené – 24 ks, výdutě s uchem – 3 ks, dna – 12 ks, ucha – 4 ks a 156 ks atypických střepů. Většina zlomků s velkou pravděpodobností pochází z rekonstruovaných nádob. Jejich fragmentarizace je velká a vznikla až druhotně.

Totéž platí pro rekonstruované nádoby, u nichž se ve velké míře vyskytovaly čerstvé lomy, nelze tedy vyloučit možnost, že k rozbití některých kusů došlo během archeologického výzkumu.

Z výše uvedeného vyplývá, že během zpracování materiálu bylo manipulováno s nositeli různé informační hodnoty.

9.1.2 Keramické třídy

Určení keramických tříd spočívalo v stanovení makroskopicky pozorovatelných vlastností materiálu. Sledovány byly v těchto kategoriích: Hlína, povrch, výpal, barva. Jak může být částečně patrné i z označení skupin, jako primární kritérium zde fungovalo rozdělení podle výpalu na keramiku oxidační a redukční. Barva při podrobnějším dělení fungovala jako kritérium spíše okrajově a v potaz byla brána až na základě zhodnocení předchozích hledisek. Zvlášť byly vypracovány keramické třídy pro glazovanou keramiku označovanou jako skupina „G“ a pro kachle skupina „K“⁹.

O1 – hlína: křemitý písek, ostrohranný, velikost zrn 1 – 2 mm, velmi hustě
povrch: drsný, tenká stěna
výpal: tvrdý, oxidační
barva: šedá, hnědošedá, vnitřní strana často červená

O2 – hlína: křemitý písek, velikost zrn 0,5 mm, slída do velikosti 0,5 mm, ne hustě
povrch: bez úpravy, patrné papilární rýhy
výpal: střední až tvrdý, oxidační
barva: béžová, šedá – přepálená?

⁹ Na straně 36.

- O3 – hlína: křemitý písek, velikost zrn 1mm, stopy slídy
povrch: drsný, tenká stěna, uvnitř bíložedá engoba
výpal: tvrdý, oxidační
barva: šedohnědá, střep uprostřed červený
- O4 – hlína: křemitý písek, ostrohranný, velikost zrn 1 – 2 mm, výjimečně i více, hustě
povrch: drsný, patrné papilární rýhy
výpal: tvrdý, oxidační
barva: hnědočervená, šedohnědá
- O5 – hlína: křemitý písek, velikost zrn do 2 mm, ale i jiné příměsi, stopy slídy
povrch: hrubý, papilární rýhy
výpal: tvrdý, oxidační
barva: světle béžová
- R1 – hlína: křemitý písek, velikost zrn do 1 mm, slída, velikost částic do 1,5 mm
povrch: leštěný, tenká stěna, kovový lesk
výpal: tvrdý, redukční
barva: černá, šedá, uvnitř hnědošedá
- R2 – hlína: slída, drobné částice
povrch: leštěný i uvnitř, tenká stěna
výpal: tvrdý, redukční
barva: šedá kovová, i uvnitř
- R3 – hlína: křemitý písek, velmi drobný, stopy slídy
povrch: povrchová vrstva mechanicky setřena
výpal: tvrdý, redukční
barva: šedá
- G1 – hlína: křemitý písek, velikost zrna do 0,5 mm, stopy slídy
povrch: povrch bez úpravy, patrné papilární rýhy, uvnitř glazura

výpal: tvrdý, oxidační

barva: béžová, glazura hnědá, medová

- G2 – hlína: křemitý písek, velikost zrna do 0,5mm, stopy slídy
povrch: povrch bez úpravy, patrné papilární rýhy, uvnitř glazura
výpal: tvrdý, oxidační
barva: béžová, glazura zelená

V souboru převažovala především keramika vypalovaná v oxidačním prostředí. Zastupují ji keramické třídy O1, O2, O3, O4, O5. Z nich nejpočetnější byla třída O4 a třídy O1, O2 jsou statisticky méně výrazné. Keramické třídy O3 a O5 jsou zastoupené pouze jedním kusem. Velmi blízko k sobě mají keramické třídy O1 a O4, které od sebe odlišuje především výrazná hustota ostřiva vyskytující se u skupiny O1. Rovněž keramická třída O3 má se zmíněnými třídami shodné znaky (především s třídou O4), její vnitřek je však opatřen šedobílou engobou. Redukční keramika je rovněž řidčeji zastoupena. Do této skupiny lze zařadit pouze šest kusů, z nichž čtyři spadají do třídy R2. Třídy R1 a R3 jsou obě zastoupeny jedním kusem. V souboru je přítomna rovněž glazovaná keramika. Glazurou jsou upraveny pouze vnitřní stěny nádob. V kapkách je přítomna také na vnějších stěnách. Z celkově pěti glazovaných kusů nádob náleží čtyři třídě G1, která se vyznačuje medově hnědou glazurou. Poleva jediné nádoby má tmavě zelenou barvu a je zařazena do třídy G2. Keramika s oboustrannou glazurou se zde nevyskytuje (*Tab. XXIII*).

9.1.3 Utváření nádob

Určení, jakým způsobem byly keramické nádoby vyráběny, představuje u tohoto souboru problém. Většina den na sobě totiž nenese výraznější stopy podsýpky nebo odříznutí. Stopy, které je možné na dnech rozeznat, jsou špatně čitelné a jejich identifikace a následná interpretace může být zavádějící.

Podsýpka se vyskytuje u jediného dna nádoby (O5, XXX: 7). Jedná se o její hrubou variantu se stopami vsazeného dna. Z nádoby, z níž dno pochází, se nám zachoval jen spodek a z hlediska keramických tříd představuje cizorodý prvek.

Dna jsou většinou rovná, nebo nevýrazně dovnitř vypouklá. Jejich povrch

se nijak neliší od zbytku povrchu nádoby s výjimkou několika málo dírek po vypadlém zrnku ostřiva. Na některých dnech se objevuje výstupek, který by mohl indikovat místo v němž se setkávají oba konce struny. Jiné stopy, které by odříznutí potvrdily, však na dně nejsou patrné, nelze tedy vyloučit, že výstupek mohl vzniknout i jiným způsobem. Nicméně vzhledem k tomu, že se vyskytuje u poměrně velké části den, zdá se jako stopa po odříznutí strunou pravděpodobný.

U několika exemplářů je u kraje dna patrná malá skulina připomínající špatně uhlazený a zamáznutý otvor po vsazení dna. K vzniku tohoto otvoru ovšem opět mohlo dojít rozličnými způsoby. Na rozdíl od předešlého náznaku stopy odříznutí se tento otvor vyskytuje zřídka a někdy u nálezů, které se výrazně neliší od těch, které na sobě mají potenciální stopu po odříznutí.

Dna glazovaných nádob, u kterých je již vytáčení více než pravděpodobné, byla patrně zahlazována, neboť také nenesou žádné viditelné stopy utváření.

U dvou drobných zlomků keramiky, které s nejvyšší pravděpodobností pocházely z podhrdlí stejné nádoby, se nám dochovaly reparační otvory, svědčící o snaze prodloužit životnost nádoby.

9.1.4 Minimální počet nádob

Minimální počet nádob byl určen na základě počtu celých nádob, rekonstruovaných nádob a okrajů s využitím poznatků o typu okrajů, velikosti výseče částečně rekonstruovatelných okrajů i dalších zlomků okrajů, určením keramické třídy s částečným přihlédnutím k průměru okraje (*Tab. V: 2*). Hodnota maximálního počtu nádob byla stanovena po součtu celých nádob, rekonstruovaných nádob a veškerých fragmentů okrajů. Jako samostatné nádoby u maximálního počtu nádob vystupují rovněž fragmenty, které jasně poukazují na konkrétní typ nádoby a zároveň lze vyloučit, že byly součástí jiné nádoby, která již byla statisticky zahrnuta.

	Hrnc	Hrnc s uchem	Džbán	Mísa	Pánev	Poklice	Neurčeno	Celkem
Minimální počet nádob	21	73	3	4	1	1	1	104
Maximální počet nádob	36	109	3	4	2	1	1	120

9.1.5 Rozdělení nádob podle tvarů

9.1.5.1 Hrnce a hrnce s uchem

Ve středověkých nálezech jsou nejfrekventovanějším tvarem řadícím se ke kuchyňské keramice hrnce. Využívány byly na vaření, ale také k uskladnění potravin (*Nekuda – Reichertová 1968*, 55). Přestože se některé hrnce navzájem liší, pravděpodobně ještě nebyly funkčně rozděleny podle využití a byly víceúčelové (s výjimkou zásobnic, pro které již mohly být možnosti využití omezeny) (*Zápotocký 1978*, 204). Nejčetnější tvar zastupuje hrnec také v tomto souboru. Vyskytuje se zde nejméně v 94 kusech, ať už jako celá nádoba, či nádoba rekonstruovaná. Zahrnuty jsou rovněž části, z nichž jasně vyplývá, že se jedná o tento tvar (okraj s hrdlem a podhrdlím, nebo dokonce s výdutí).

Výrazně je zastoupen hrnec s uchem a to v 72 exemplářích. U zbylých 21 jedinců nelze spolehlivě dokázat, zda se jedná o bezuché hrnce, nebo se jen ucho a části nádoby, k nimž bylo připevněno, do obsahu jímky nedostaly (popř. nebyly nalezeny). Hrnec bez ucha se zde prokazatelně nevyskytuje. Stejný problém se objevuje u kategorie dvouuchý hrnec, který lze sice v souboru doložit pouze v jednom případě, ale nelze samozřejmě vyloučit četnější výskyt. V souboru převládá páskové ucho (66), objevuje se ale také ucho blížící se tvarem spíše válečkovému, prožlabení je však výraznější (4). Ucho je nasazené přímo na okraj hrnce a připevněno přibližně v místech maximální výdutí. Jeden hrnec je na kořeni ucha opatřen důlkem sloužícím k zachycení poklice (*Tab. VIII: 6*). U hrnců, u nichž bylo díky stupni zachovalosti možné určit tvar těla, převládal vejčitý tvar. V sedmi případech se zde objevuje níže položená výduť připomínající pokročilejší soudkovitý tvar.

Spektrum okrajů hrnců získaných z obsahu objektu je velmi pestré. Nejčastěji se vyskytujícím okrajem je ovalený s vnitřním prožlabením. Výrazněji zastoupen je okraj kyjovitý, jednoduchý a zavínutý okraj.

Hrnce jsou převážně zdobené, jedinci bez výzdoby se vyskytují zcela výjimečně. Výzdobné prvky se zde objevují buď samostatně (54 jedinců), anebo v různých kombinacích. Nejvyužívanější výzdobný prvek představuje šroubovicová rýha, druhým nejvíce zastoupeným prvkem je pak žlábková rýha. Ostatní prvky (radýlko, vývalková šroubovice a rýha) se vyskytují spíše okrajově. U jediného torza redukčně páleného

hrnce se vyskytla výzdoba vlešt'ovaná. Výzdoba je nejčastěji umisťována na podhrdlí s přesahem na hrdlo. Méně častěji je zdobeno samostatné hrdlo, výduť a nebo celé tělo nádoby.

Průměr hrdel hrnců se pohybuje mezi 10 – 20 cm. Větší průměry se nevyskytují. Průměr o velikosti 20 cm představuje okrajovou hodnotu, která se vyskytla pouze v jediném případě. Výrazněji zastoupeny však nejsou ani okraje o průměru 19 – 16 cm. Převládají okraje s malým průměrem 10 – 15 cm.

Zajímavý je rovněž výskyt několika deformovaných hrnců (*Tab. VI: 5; VII: 6; VII: 3; X: 2; XII: 6; XIV: 6*). Přestože nelze vždy s jistotou určit, zda se jednalo o defekt vzniklý při výrobě, nebo až při procesu zániku (požár). Některé však nesou stopy používání, jako například opálení na straně proti uchu, které je u hrnců časté, nebo příškvarky, které tam zanechaly připravované pokrmy. Hrnec 15 (*Tab. VIII: 3*) má na sobě velkou hrudku roztavené zelené glazury, na níž je nalepen drobný úlomek pocházející patrně z jiného keramického výrobku, což by mohlo dokládat poškození výrobku již během procesu výroby a jeho následné využívání v domácnosti. Stopy glazury zároveň potvrzují, že zboží neglazované bylo páleno společně s glazovaným (*Frolík 1990, 276*). Využívání hrnců poškozených při procesu výroby bylo zaznamenáno například v Chrudimi a také v Mostě (*Frolík 1990, 278; Klápště ed. 2002, 199*).

9.1.5.2 Džbány

Hned po hrncích patřily k nejužívanějším nádobám džbány. Výjimečně se objevovaly již ve 13. století, k širšímu využití došlo patrně až ve 14. století. Jejich velikost se různila a úzce souvisela s účelem, k němuž byl džbán určen. Menší tvary se patrně užívaly ke stolování (*Nekuda – Reichertová 1968, 56*).

Nádoby jednoznačně identifikovatelné jako džbány se v souboru vyskytují pouze tři a z hlediska morfologie a povrchové úpravy představují poměrně nesourodou skupinu. Spojuje je pouze tvar těl, který je vejčitý.

Ve všech případech se vyskytuje páskové ucho. Zcela odlišné je však jeho nasazení. V jednom případě je ucho nasazeno na horní část okruží, u zbývajících dvou je ucho nasazeno na hrdle a nebo na rozmezí hrdla a podhrdlí.

U dvou jedinců (č. 94 a 95) je okraj vymodelován jako okruží. Zbývajících džbán má okraj jednoduchý (č. 92)

Výzdoba je opět přítomna pouze u dvou ze tří exemplářů. U džbánu 95 (*Tab. XXV, 1*) se vyskytuje na podhrdlí šroubovicová rýha. Džbán 92 (*Tab. XXIII: 5*) je na rozmezí hrdla a podhrdlí opatřen žlábkovou rýhou a plastickou páskou, na podhrdlí bylo uplatněno radýlko ve tvaru čtverečku. Vnitřek džbánu 94 (*Tab. XXIV: 1*) je opatřen engobou světle šedé barvy. Vnitřek džbánu 92 upravuje tmavě zelená glazura.

Průměr hrdla zastoupených džbánů dosahoval u dvou případů 10 cm, v jednom případě byl průměr hrdla trochu menší – 8 cm.

9.1.5.3 Mísy

Počtem čtyř kusů jsou zastoupeny mísy. Nezachovaly se celé nádoby, avšak dochované části představovaly 40 – 50 % z celkového objemu nádoby. Nelze tedy vyloučit, že některé morfologické znaky mohly být opomenuty (hubičky, trubkovité výlevky). Ve třech případech se jedná o typ hluboké mísy tzv. pernice (*Tab. XXVI: 1,2; XXVII: 1*). Jedním exemplářem je zde zastoupena menší varianta – miska (*XXVII: 2*).

Dvě mísy na sobě mají výzdobu, z čehož jedna je opatřena třemi žlábkovými rýhami a druhou zdobí vývalková šroubovice a na okraji plastická „hubička“. Na malé misce se rovněž dochovala hubička. Mísy jsou rezné a nemají žádnou úpravu vnitřní stěny.

Velikost ústí zde zastoupených mís přesahuje u všech případů s výjimkou misky 20 cm, přičemž dva exempláře se přibližují 30 cm (27 cm, 28 cm). Průměr misky činí 17 cm.

9.1.5.4 Pánve

V souborech vrcholně středověké keramiky se pánve objevují spíše zřídka (*Nekuda – Reichertová 1968, 57*), výrazně jsou zastoupeny až v raném novověku (*Pajer 1983, 30-31*). Dva zlomky v souboru poukazují na přítomnost pánve – okraj a výduť (*Tab. XXXI: 2,3*). Výduť je uvnitř opatřena hnědou glazurou a zdobena je žlábkovými rýhami.

9.1.5.5 Poklice

Ojedinelým tvarem, který se v souboru z jímky vyskytuje, je poklice. Jedná se o zlomek okraje, který vypovídá o velikosti poklice v průměru 300 mm (*Tab. XXXI: 1*). Úchytka se nám nedochovala. Okraj poklice je na koncích mírně rozšířen.

9.2 Kamnářská keramika

Nejstarší doložené kachle z našeho území pocházejí z druhé poloviny 13. století. Jejich výroba a následná stavba kamen byla součástí hrnčířského řemesla. Pořizovací hodnota kachlových kamen byla poměrně vysoká, o čemž svědčí i písemné prameny (*Brych 2004, 5; Smetánka 1968, 544; 1959*).

Kachle pocházející z jímky 2 představují menší část ze zpracovávaného souboru a pro bližší obrázek bude potřeba zhodnotit v budoucnu nálezy z celé zkoumané plochy. Kachle nalezené v jímce představují nepřímý doklad způsobu vytápění v městském prostředí. K prostředí domu se však konkrétně vztahovat nemusí. Výplň jímky 2 poskytla celkem 31 fragmentů kachlů.

V souboru se vyskytovalo minimálně 14 kachlů¹⁰. Maximální počet kachlů představuje součet všech zlomků kachlů v souboru a dosahuje tedy počtu 31 jedinců.

9.2.1 Keramické třídy

K1 – hlína: křemitý písek, velikost zrn 0,5 mm
povrch: drsný, uvnitř slídnatý nátěr
výpal: tvrdý, oxidační
barva: červeno-hnědá

K2 – hlína: křemitý písek, velikost zrn 0,5 mm
povrch: drsný
výpal: tvrdý, oxidační
barva: červeno-hnědá

¹⁰ Minimální počet kachlů byl určen na základě součtu jejich okrajů s akceptací keramické třídy a sledováním záchytné šroubovice. Zrekonstruovat minimální počet kachlů tímto způsobem umožnila paradoxně torzovitost materiálu a jeho nízký počet. K sobě nepatřící fragmenty lze snadno odlišit a zároveň nehrozí, že by skládáním velice podobných okrajů vznikala například jeden nádobkovitý kachel s libovolně velkým obdélníkovitým ústím. To totiž množství materiálu ani neumožňuje. U okrajů komorových kachlů s vyhřívacím otvorem kruhového tvaru tento problém samozřejmě nehrozil. Jako samostatný jedinec byl počítán zlomek čelní vyhřívací stěny s motivem Veraikonu, neboť nezapadal do žádné z již započítaných keramických tříd. Ze stejných důvodů byly počítány jako jedinec čtyři zlomky okrajů čelních vyhřívacích stěn.

- K3 – hlína: křemitý písek, velikost zrn 1 mm
povrch: drsný, slídnatý nátěr
výpal: tvrdý, oxidační
barva: béžová
- K4 – hlína: křemitý písek, velikost zrn 0,5 mm
povrch: drsný
výpal: tvrdý, oxidační?, patrně přepálený
barva: šedá
- K5 – hlína: křemitý písek, velikost zrn 1 mm, stopy slídy
povrch: drsný
výpal: tvrdý, oxidační
barva: béžová
- K6 – hlína: řídký křemitý písek, velikost zrn 0,5 mm, stopy slídy
povrch: zelenohnědá poleva
výpal: tvrdý, oxidační
barva: červeno-hnědá

9.2.2 Rozdělení kachlů podle tvaru

9.2.2.1 Nádobkovité kachle

Z celkem 31 zlomků připadá nádobkovitým kachlům 8 z toho 5 okrajů nádobkovitých kachlů, 3 spodky nádobkovitých kachlů se stopami podsýpky na dně. Dva z nich lze podle výrazné kruhové plastické lišty určit jako nízké miskovité kachle.

V jímce byl rovněž nalezen jeden téměř celý rekonstruovatelný krátký miskovitý kachel se čtvercovým ústím (*Tab. XXXVIII: 8*). Okraj kachle byl dovnitř zaoblený, uvnitř byla výrazná vnitřní lišta. Dno kachle se nedochovalo. Vnější stěna je hladká bez záchytné šroubovice.

Na dalším dochovaném zlomku jedné téměř celé stěny miskovitého kachle byla

rovněž výrazná vnitřní lišta. Na vnější straně byl opatřen záchytnou šroubovicí. Ústí kachle se řadí k pravouhelníkovým (*Smetánka 1969; Tab. XXXVIII: 1*). Na většině zlomků jsou patrné stopy výmazu, jímž byly kachle k sobě lepeny při stavbě tělesa kamen.

9.2.2.2 Komorové kachle

Celkem 13 fragmentů pochází z kachlů komorových. Tři zlomky okrajové lišty z čelní vyhřívací stěny, čtyři zlomky čelních vyhřívacích stěn. 6 okrajů vyhřívacích otvorů komorových kachlů.

Soubor rovněž zahrnuje čtyři zlomky čelní stěny komorových kachlů. První je režný s hranolovou obvodovou lištou. Na zlomku je znázorněna spodní část křídla, která je částečně překryta cípem nápisové pásky (*Tab. XXXVII: 4*). Dochovaný motiv pravděpodobně poukazuje na symbol některého z evangelistů. Nejblíže se motiv podobá kachli se symbolem evangelisty Jana pocházejícímu z Klatov, který je datovaný do 15. století (*Pavlík – Vitanovský 2004, 208, 337*). Vzhledem k velikosti fragmentu není možné určit jeho formát.

Druhý fragment kachle je polévaný zelenohnědou olovnatou glazurou. Obvodová lišta má tvar nízkého plochého hranolu. Zobrazena je zde část tváře muže (?) s vlasy a vousy, zřetelně je vidět část svatozáře. Tvář se nachází v přibližně čtvercovém poli, které ohraničuje medailon (*Tab. XXXVII: 2*). Zadní část kachle je po okrajích mírně přepálená. Vzhledem k míře zachovalosti je určení rozměrů čelní vyhřívací stěny problematické. Přestože nemáme jasnější doklady (křížový nimbus) mohlo by se v tomto případě jednat o tvář Ježíše Krista (*Hazelbauer 1994, 127*). Na základě čtvercového pole lze usuzovat na Veraikon. Veraikon se jako motiv na středověkých kachlích vyskytuje ve dvou známých variantách. V jedné z nich drží roušku s otiskem tváře Veronika nebo anděl. Druhá varianta je jednodušší a zobrazuje pouze samostatnou roušku s Kristovým obrazem. Kterou z těchto dvou variant fragment kachle představuje nelze vzhledem k torzovitosti určit, ale vzhledem k velikosti zachovaného motivu a jeho umístění můžeme předpokládat, že se setkáváme s první z variant. Veraikon patří na území Čech k řidčeji se vyskytujícím motivům. Četnější doklady známe z Moravy. V českém prostředí se motiv Veraikonu objevuje například na kachlích z Táborska, severočeského hradu Návarova a Hradce Králové (*Krajíc 2005, 49; Hazelbauer 1994, 128*). Kachel z Hradce Králové zobrazuje zjednodušenou variantu, na které je pouze

rouška s otiskem Kristovy tváře, tento motiv je u hradecké varianty umístěn také uvnitř medailonu (*Hazlbauer 1994*, 128; *Pavlík – Vitanovský 2004*, 204, 332, 333). Jiný motiv mužské hlavy ohraničené „medailonem“ pochází z Polska a je interpretován jako mísa s hlavou Jana Křtitele. Tento motiv se však od výše uvedených zásadně liší (*Strzyżewski 1993*, obr. 11).

Další zlomek (*Tab. XXXVII: 1*) čelní vyhřívací stěny, rovněž režný, má také hranolovou obvodovou lištu. Dochovaný motiv připomíná křídla. Fragment je příliš malý a motiv příliš neurčitý, takže nelze rozpoznat, co přesně zobrazuje. Mohlo by se jednat jak o náboženský, tak heraldický, ale i jiný motiv. Formát této čelní vyhřívací stěny rovněž nelze určit.

Posledním fragmentem čelní vyhřívací stěny je část rohového komorového kachle – dochovala se nám z něj nárožní lišta s tordováním naznačeným vpichy (*Tab. XXXVII: 3*). Uvnitř vpichů zůstaly patrné stopy slídnatého nátěru. Část s motivem se nedochovala (*Smetánka 1969*).

9.3 Stavební keramika

Kategorie stavební keramiky je v souboru zastoupena cihlou o rozměrech 125 x 80 x 40 mm a třemi půlválcovými úlomky šedé barvy. Na spodní straně je patrné husté a hrubé ostřívo – oválná zrnka křemitého písku a další hůře rozpoznatelné příměsi. Pravděpodobně se jedná o hřebenové prejzy (souhrnně *Krajíc 2008*).

9.4 Sklo

Sklo v souboru zastupuje pouze spodní část vysoké číše a tři úlomky. Z toho jeden okraj. Barva zlomků skla je medová, což ale může být následek koroze (např. *Černá 1994; Tab. XXXIX: 1-3*).

9.5 Kovové předměty

Kovové předměty v jímkách nepatří mezi nejfrekventovanější nálezy, což vypovídá o cennosti této suroviny (*Klápště ed. 2002*, 125; *Pícka – Hůrková – Schneiderwinklová 2009*, 143; také *Flodrová – Loskotová 2005*, 552; či *Nováček 2000*, 30). Výjimkou není ani tento soubor. Nálezy kovových předmětů představují nejřidčeji

zastoupenou složku nálezového fondu. Z jímky byly získány pouze čtyři zlomky kovových předmětů v poměrně špatném stavu. Dva zlomky není možné kvůli korozi a nalepenému písku identifikovat. U zbylých dvou se může jednat o fragmenty železných hřebů (*Belcredi 1989; Krajíc 2003*).

9.6 Dřevo

Díky vhodným podmínkám se zachovala dřevěná konstrukce jímky. Vzorky dřeva byly odeslány na dendrochronologickou analýzu, materiál však neposkytl žádná data. Jiné dřevěné předměty z jímky získány nebyly.

9.7 Kostí

Druhové určení osteologického materiálu provedl René Kyselý. Z výplně bylo získáno celkem 13 zlomků a celých zvířecích kostí. Z nich dvě nebylo možné určit. Z ptáků je v souboru zastoupen kur domácí. Dále zde byly kosti patřící turu domácímu. Dvě kosti náleží subadultnímu jedinci a část lebky pochází z jedince, jehož stáří se pohybovalo okolo 3 – 5 měsíců. Lopatka, patřící rovněž turu, jevila známky rozseknutí. Kostí prasete byly identifikovány ve čtyřech případech. Tři kosti patřily praseti (případně prasatům), jehož stáří bylo určeno na dobu kolem porodu. Čtvrtá kost, čelist, patřila rovněž praseti, tentokrát dospělému jedinci, u něhož nebylo možné určit, zda se jedná o prase divoké či domácí. Proplavení materiálu přineslo rovněž nález rybích šupin (*Čulíková 2011*).

9.8 Věra Čulíková: Rostlinné makrozbytky z pozdně středověké fekální jímky v Hradci Králové.

Zjara tohoto roku (2011) byl dodán Danielou Záveskou k analýze rostlinných makrozbytků soubor sedmi vzorků malého objemu (od 0,1 do 1,8 l, celkem cca 4,65 l). Vyzdviženy byly v rámci archeologického (záchranného?) výzkumu v 90. letech minulého století ze spodních vrstev výplně jímky na parcele domu č. p. 116 – 118 na Malém nám. v Hradci Králové. Vysušením částečně znehodnocený materiál musel být plaven po dobu několika dnů s přispěním změkčovacích činidel (sody). Poté byl

přeplaven na sítu o průměru ok 0,3 mm, část hrudek s viditelnými makrozbytky se rozplavit nepodařilo. Po vysušení byly makrozbytky separovány a determinovány za pomoci stereolupy. Získány byly převážně semena a plody s menší příměsí vegetativních rostlinných částí, především zuhelnatělého a nezuhelnatělého dřeva, a zbytky živočišného původu (kosti, hmyz).

Analyzované vrstvy byly archeologicky datovány dle přítomných artefaktů do 15. století, spíše do jeho druhé poloviny. Dle sdělení D. Záveské, které bylo svěřeno vyhodnocení obsahu jímký po stránce archeologické, vrstvy, v nichž mají původ analyzované vzorky, nebyly blíže rozlišeny, avšak pocházejí z polohy nade dnem. Botanická analýza taktéž neevidovala viditelný rozdíl v druhové skladbě jednotlivých vzorků. Jako dominantní vystupovalo ve všech sedmi vzorcích několik málo užitkových druhů, a to hlavně sbíraných lesních ovocných plodin, dále několika pěstovaných druhů ovoce a též mák setý, a jeden druh z plevelů (viz níže).

Druhové spektrum prezentuje cca 100 taxonů bylin a dřevin, vesměs druhů; několik málo dalších taxonů bylo možno rozlišit na úrovni rodu, výjimečně čeledi (viz tabulka). Jde o soubor druhově spíše chudší, avšak koncentrace diaspor zejména zmíněných ovocných plodin je značná. Celkem se podařilo zachytit na 13 500 semen a plodů + cca 1000 jejich fragmentů a dalších zbytků

Druhová skladba odpovídá předpokládané fekální výplni. Kumulace velmi drobných diaspor ovocných plodin, zde především maliníku, jahodníku, z pěstovaných fíkovníku a taktéž větších semen jabloně, je těžko vysvětlitelná jiným způsobem. Diaspory jmenovaných několika málo druhů představují absolutní většinu v nálezovém souboru, tj. nejméně 10 000 z celkového počtu. Hypotézu podporují taktéž přítomná velmi drobná semena borůvky a hlavně četná semena máku setého (kolem 700), i když v druhém případě by prezenci bylo možno eventuálně vysvětlit i odhozením zbytků makovic do jímký. Zdá se však pravděpodobnější, že maková semena prošla trávicím ústrojím stejně jako nažky kmínu, na nichž jsou patrné změny díky natrávení ve srovnání s recentním materiálem (zduření, obroušení žeber aj.).

Rovněž větší podíl zbývajících diaspor pochází z rostlin užitkových. Kolik druhů v rámci celého souboru sloužilo jako užitkové, nelze obdobně jako z jiných archeologických situací přesněji stanovit, protože, jak známo, nacházely četné rostliny po celý středověk i později v raném novověku daleko širší uplatnění než v současnosti, a to jako potravina zejména v dobách nouze, jako zelenina či špenátová rostlina, jako léčivo, zdroj barviva a další.

Až polovina z evidovaných druhů mohla aspoň příležitostně sloužit např. jako léčivka (včetně jedovatých), krmivo pro drůbež aj.

Pouze kolem 16 druhů v rámci skupiny potenciálně užitkových jsou kulturní plodiny. Mezi nimi zde jen fíkovník (*Ficus carica*) představuje import. I když ve vrcholném středověku byly i u nás plodné fíkovníky příležitostně pěstovány ve fíkovnách, dobře vyvinuté, poměrně velké nažky naznačují původ v klasických pěstebních oblastech. Jako na četných archeologických lokalitách ve středověkých Čechách byly zřejmě i v Hradci Králové fíky snadno dostupným a vyhledávaným ovocem či officinálním druhem. Jiné importované, případně i domácí druhy ovoce či koření, patřící mezi luxusní zboží, které máme doloženy např. z raně novověké Prahy či vrcholně středověké Opavy, se v hradecké jímce nepodařilo zachytit.

Z pěstovaných druhů byly přítomny obiloviny, ale ty poměrně málo. Pravidelně se vyskytovaly jen ojedinělé nezuheľnatělé obilky a hlavně zlomky pluch prosa (*Panicum miliaceum*). Ojediněle se objevila karbonizovaná obilka pšenice obecné (*Triticum aestivum*). Eventuálně mohl být mezi zbytky obilovin (Cerealialia) oves, případně ječmen. K docela zajímavým dokladům patří zbytky obilné plodiny, tj. pohanky (*Fagopyrum vulgare*), která bývá místy v archeologických objektech hojná (zejména ze středověké Opavy), jinde zcela vzácná (středověká Praha). Podle archeobotanických nálezů bývala pohanka potravinou spíše chudého lidu.

Luštěniny se nepodařilo zachytit, jejich semena bývají ve vlhkém prostředí výjimečná. Olejniny byly velmi reprezentativně (nad 700 semen) zastoupeny mákem setým (*Papaver somniferum*), ale objevily se i zbývající, tj. konopě (*Cannabis sativa*) a len setý (*Linum usitatissimum*). Mák zastával funkci olejnin, pochutiny, léčiva, zbývající dvojice jsou zároveň rostlinami vláknodárnými, léčivy, konopě i potravinou. Největším počtem zbytků bylo zastoupeno mezi pěstovanými ovoce, a to hlavně peckoviny a jádroviny. Mezi množstvím semen jabloně (*Malus domestica*) byly přítomny i hrušně (*Pyrus communis*), jejichž prezence je potvrzena i zdřevnatělými kališními jamkami.

Z peckového ovoce byly nejčastější třešně (*Cerasus avium*), méně početné se ukázaly višně (*Cerasus vulgaris*) a různé pěstované slivoně (*Prunus domestica* incl. *P.d.* subsp. *insititia* var. *juliana*). Pecky (endokarpy) jak třešní, tak slivoní byly převážně menších rozměrů, což svědčí o konzumaci méně kvalitních maloplodých odrůd. Těch bylo povícero – od velmi drobných se špičatými peckami až po odrůdy typu mirabelka s peckami kulatějšími. Mohlo jít o ovoce žluté i modré. Pouze snad jedna pecka

dosahovala rozměrů kvalitní švestky pravé nebo podobné odrůdy s většími plody. Využívána byla evidentně i sbíraná planá trnka (*Prunus spinosa*). Z bobulového ovoce byla zastoupena nepříliš početně jen réva vinná pěstovaná (*Vitis vinifera* subsp. *sativa*). Slabě byla zastoupena skupina zeleniny a koření. Jen s otazníkem byla určena nažka kopru (*Anethum graveolens*). Překvapivé co do množství je naopak zastoupení kmínu (*Carum carvi*), jinak ve středověkých objektech v Česku vzácného, popř. zcela chybějícího (např. ve středověkém Mostě). Menší rozměry svědčí spíše o sběru nažek z planého kmínu, pěstování je převážně až novověkou záležitostí. Importovaným významným kořením nebo drogou, i když na přelomu středověku u nás už v zahrádkách pěstovaným, byl z přítomných jen koriandr setý (*Coriandrum sativum*). Pochází z východního Středozeří a v Evropě jej šířili římsí vojáci a kolonisté. Důležité koření představovaly rovněž bobulovité šištice jalovce obecného (*Juniperus communis*), ve středověku daleko častějšího domácího průvodce pastvin od nížiny do hor než v současnosti.

Také u chmele (*Humulus lupulus*) neumíme říci, zda přítomné nažky pocházejí z pěstovaných nebo planých rostlin, provázejících hojně vodní toky. I chmel býval významným léčivem a stále plní funkci pochutiny.

Nejmasivněji, jak tomu v jímkách bývá, bylo zastoupeny lesní plodiny – maliník (*Rubus idaeus*), některé z ostružiníků (*Rubus fruticosus* agg., *R. caesius*), daleko méně borůvka (*Vaccinium myrtillus*). Obecně máme podle nálezů v Čechách zkušenost, že trhy byly dobře zásobovány tímto ovocem, které plnilo navíc funkci léčiva, borůvka i zdroje barviva.

Řada dalších přítomných druhů mohla sloužit jako léčivky nebo k barvení, a to včetně jedovatého bolehlavu plamatého (*Conium maculatum*), třezalky tečkované (*Hypericum perforatum*), máty (*Mentha* sp.), rdesna ptačího (*Polygonum aviculare*) nebo r. pepřníku (*P. hydropiper*), nahrazujícího v kuchyni pepř. Avšak vzhledem k jejich sporadickému až mizivému zastoupení diaspor v souboru nelze využití prokázat. Výjimkou představují pouhé dva druhy: z bylin kakost dvousečný (*Geranium dissectum*), zastoupený stovkami semen, a z dřevin kalina obecná (*Viburnum opulus*), reprezentovaná asi 50 velkými semeny. Kalina je sice náš domácí keř a jak v aluviálních sedimentech, tak v antropogenních vrstvách se občas objevují většinou jen jednotlivá semena. Přítomnost semen zde spíše není náhodná, nelze vyloučit využití plodů, sice za syrova jedovatých, avšak upotřebitelných jako surovina pro přípravu marmelády spolu s jiným ovocem. Léčivem bývala i jedovatá kůra kaliny.

Kakost dvousečný je především plevel, provázející všechny kultury včetně lnu a okopanin v zahrádkách, vyskytuje se i na strništích a na ruderalizovaných plochách. Původní u nás není, je zde archeofytem, archeologickými nálezy doloženým od raného středověku. Pochází z evropského nebo afrického Středozeří. Vyznačuje se specifickými ekologickými nároky. Archeobotanické nálezy z Čech jsou poměrně chudé, masově je doložen ze Slezska a severní Moravy - ze středověké Opavy a raně novověkého Šumperku (cf. Čulíková 2011 – v tisku). Má křovité kořeny, které jsou jedlé a jejich využití coby potraviny nemůžeme vyloučit ani ve středověké hradecké domácnosti. V souboru se ale objevují i další zástupci plevelných společenstev, v nichž vystupuje tento kakost (např. *Valerianella dentata*, *Anagallis arvensis*, *Centaurea cyanus* aj.).

Většina zbývajících planě rostoucích druhů zastoupených v souboru jsou polní plevele včetně segetálních (v obilí), ačkoli obilí vyjma prosa bylo přítomno minimálně. Přítomnost jejich diaspor bývá většinou interpretována jako zbytky po čištění obilí. Z pozoruhodnějších druhů plevelů z dnešního pohledu byly zachyceny koukol polní (*Agrostemma githago*), chrpa modrák (*Centaurea cyanus*), černucha rolní (*Nigella arvensis*), tj. dnes uváděné v ČR v červených seznamech druhů v různém stupni ohrožení. Některé z přítomných – např. bér sivý (*Setaria glauca*) a řepinka latnatá (*Neslia paniculata*) nejspíše provázely pole s prosem.

Merlík bílý (*Chenopodium album* agg.) a další druhy rodu vystupují jednak jako plevele, jednak jako hlavní rumištní druhy ruderalizovaných ploch. Nezvykle nepatrná příměs semen v souboru není tentokrát jednoznačným indikátorem synantropizace. Možno říci, že druhy rumištní včetně nitrofilní kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*) byly v materiálu zastoupeny jen minimálně, a není proto možno rekonstruovat porosty na pozemku, kde se nacházel dům s jímku.

Celkově lze konstatovat, že rostlinné zbytky v jímce představují odpad ze spíše chudší městské domácnosti. Konzumované ovoce bylo především sbírané anebo pěstované nižší kvality. Pozoruhodná je absence např. lískových oříšků, plodové zeleniny, tj. hlavně okurky. Patrně zde byly připravovány kaše z prosa, pohanky, popř. i semencová z konopě, maštěné rostlinnými oleji včetně makového, konopného, lněného. Ani v takovéto kuchyni ovšem nechyběly fíky.

K užitkovým rostlinám třeba připočítat dřeviny, doložené v souboru sporadicky dřevem, a to zuhelnatělým i nezuhelnatělým. Jednoznačný odřezek, zbytek po opracovávání, pocházel z borovice (*Pinus sylvestris*). Jedle (*Abies alba*), smrk (*Picea*

sylvestris), buk (*Fagus sylvatica*) mohly představovat též zbytky palivového dřeva. V malé příměsi se objevil i mech, nelze však posoudit jeho případné využití.

10. DATOVÁNÍ

Období po které byla jímka využívána lze určit pouze rámcově na základě analogií, neboť z výdřevy jímky nebyla získána žádná data, jak již bylo uvedeno. Vrstvy jímkou porušené k jejímu datování příliš nepřispívají, neboť je poškodily četné zásahy, ke kterým docházelo během sídelních aktivit na parcele (viz výše).

V souboru převažují tvary čerpající ze středověké tradice, jakými jsou mísy – pernice v režném provedení (*Pajer 1983, 23*)¹¹. U hrnců stále převažuje vejčitý tvar typický pro středověkou produkci. U sedmi hrnců se již objevuje náznak přechodu k soudkovitému tvaru, který je typický pro raný novověk. Tento přerod je datován na počátek 16. století (*Klápště ed. 2002, 21; Pajer 1983, 40*). I profilace uch a jejich umístění na okraji nádoby se již blíží novověkým výrobním postupům (*Pajer 1983, 40-45*). U většiny nádob převládá ucho páskové. Jen u čtyř jedinců má ucho spíše válečkovitý tvar.

Vnitřní glazura se začíná na nádobách objevovat již ve 14. století (*Bláha – Sigl 2010, 234*). Výskyt glazovaných nádob postupně vzrůstá. Na pozdně středověkou a nikoliv novověkou produkci tedy odkazuje i nízký počet uvnitř glazovaných nádob (*Pajer 1983, 75*). Počátek výskytu redukčně pálené keramiky je kladen do 15. století (*Pajer 1983, 21; Prostředník 1994, 22*).

Užívání radélka ustupuje rovněž v 1. polovině 16. století (*Frolík 1990, 281*). Vlešřovaná výzdoba se začíná objevovat v 15. století (*Pajer 1983, 63*).

Nízký miskovitý kachel z Českého Brodu, podobný kachlům ze zkoumaného souboru, je kladen na přelom 15. a 16. století (*Smetánka 1969, 250*). Další takový miskovitý kachel pocházející z Chrudimi je datován do 1. poloviny 16. století (*Frolík 2003, 17*).

Slídnatý nátěr, kterým je povrch některých režných kachlů upraven, se na keramice objevoval v období gotiky a renesance (*Matějková 2007, 271*).

U zkoumaného souboru převažují znaky typické pro středověkou výrobní tradici, postupy užívané pro novověkou keramickou produkci se zde vyskytují spíše okrajově. Rozbor keramiky prokázal závěry předběžné zprávy (*Bláha – Ježek 1999*), která stanovila zánik jímky na konec 15. století, nejpozději však na 1. polovinu

¹¹ Dataci jednotlivých vývojových etap pozorovaných na souboru keramiky ze Strážnice nelze zcela aplikovat na prostředí Hradce Králové a je třeba počítat s možným časovým posunem.

16. století. Keramické analogie nacházející se ve sbírkovém fondu Muzea východních Čech rovněž přinášejí důkazy pro datování na konec 15. století. Shodu lze rovněž najít u keramiky datované mincemi (*Radoměřský – Richter 1974*).

11. VÝSLEDKY

Díky dochovaným hmotným pramenům si můžeme vytvořit alespoň přibližnou představu o vybavení domácnosti a využívání zadního traktu parcely.

Keramický soubor představuje tu část inventáře středověké domácnosti, která byla z běžného užívání vyřazena úmyslně, neboť předměty již nebyly v důsledku mechanického poškození, či z hygienických důvodů pro užívání vyhovující. V souboru nacházíme tvary, s nimiž se v tomto období běžně setkáváme. Škála zastoupených tvarů však není příliš pestrá. Překvapit může poměr v jakém jsou jednotlivé tvary zastoupeny. Přestože převaha hrnců je typická pro většinu středověkých souborů, zde je výraznější než je obvyklé. Ostatní tvary jsou zastoupeny okrajově, což lze vysvětlit intenzitou jejich používání. To může souviset s účelem, ke kterému jednotlivé tvary sloužily. Například na pokličky nepůsobí faktor nasákavosti, díky kterému dochází ke znehodnocování nádob. Stejnou měrou k tomu přispívají také příškvarky vznikající při vaření. Tento problém se rovněž nemusel takovou měrou dotýkat například mis a keramiky považované za stolní. Je však třeba pamatovat na možné odlišnosti středověké reality od našeho současného chápání. S problémem nasákavosti může souviset nižší výskyt glazovaných nádob, kde je nasákavost vnitřní úpravou výrazně omezena. V souvislosti s touto úvahou je však zajímavý výskyt džbánů, který byl nalezen vcelku. Rovněž další dvě glazované nádoby byly rekonstruovatelné a nelze vyloučit, že k jejich rozbití došlo až během výzkumu. Zbylé dvě glazované nádoby jsou zachovány pouze ve zlomcích. Tendenci využívat vyhovující nádoby co nejdéle reprezentují reparační otvory dochované na dvou keramických zlomcích. Máme rovněž důkazy o využívání různě deformovaných nádob.

Z hlediska určení keramických tříd, ale i tvarové rozmanitosti, soubor odpovídá hradecké produkci s výrazně převládající oxidační keramikou. Při srovnání se starou keramickou sbírkou zde nacházíme četné paralely. Výjimku představuje jemná redukčně pálená keramika, jejíž výskyt je v Hradci Králové méně častý. Ta se však vyskytuje na Chrudimsku, Hořicku, Jičínsku i Novopacku (*Drnovský 2010, 31; Matějková 2007, 269; Musil 2009, 59; Prostředník 1994, 22*). Lze tedy uvažovat o možnosti importu.

Nálezy kachlů poukazují na výskyt otopného zařízení. Dva z dochovaných fragmentů čelní vyhřívací stěny zobrazují náboženské motivy, u třetího zlomku nelze výskyt náboženského motivu vyloučit.

Fragmenty skla vyzdvížené z objektu představují pouhý zlomek nálezového fondu, je tedy problematické z nich vyvozovat závěry.

Podobně je tomu s kovovým inventářem. Nízký výskyt kovů v jímce souvisí s jeho dalším využitím jakožto cenné suroviny (*Klápště ed. 2002*, 125).

Střechu mohla pokrývat pálená střešní krytina, která se nám dochovala v podobě zlomků prežů.

Analýza rostlinných makrozbytků prokázala přítomnost potravin získávaných například sběrem popřípadě pěstováním v nedalekém okolí, ale také dovážené říky, které rovněž tvořily součást stravy uživatelů jímky (*Čulíková 2011*). Osteologické nálezy dokládají nejen konzumaci domácích zvířat. Kostí selat, jejichž stáří se odhaduje na období kolem porodu, poukazují na chov domácích zvířat.

Hmotné prameny jsou pro určení sociálního postavení majitelů domu nedostatečné. Torzovitost písemných pramenů rovněž neumožňuje bližší pohled na tuto problematiku. Nedochovaly se nám městské knihy se zápisy o majetkových převodech. Z jediného berního rejstříku chybí právě část týkající se jádra města (*Mikulka 1996*, 53). Přesto lze vzhledem k umístění čela parcely do náměstí usuzovat na lepší sociální postavení majitelů parcely. Tomu však neodpovídají závěry analýzy rostlinných makrozbytků. Podle skladby jídelníčku by se obyvatelé parcely řadili spíše k chudším domácnostem (*Čulíková 2011*).

Z umístění jímky lze krom neměnnosti parcelních hranic vyčíst, že pokud pro Hradec Králové v té době existovala ustanovení upravující minimální vzdálenost jímky od sousedova pozemku, nebyla při budování této jímky akceptována (*Bláha – Ježek 1999*).

Podrobnější výpověď o zkoumané ploše, jejích obyvatelích a využití v průběhu času přinese až kompletní rozbor nálezů ze zbývajících objektů. Důležitou roli bude hrát srovnání s výsledky dalších výzkumů. Předběžné datování materiálu z jímek z výzkumu na parcelách 116 – 118 ukazuje, že by zkoumané jímky mohly pokrývat období od konce 14. století až do 18. století, a mohly tak poskytnout některé údaje o proměně inventáře městského domu v tomto období. Pro další rozbor materiálu se nabízí rovněž srovnávací soubor získaný při výzkumu zadního traktu čp. 62 v Rokytanského ulici v roce 2004.

Pro budoucí studium pozdně středověké keramiky a jejího přechodu ke keramice novověké je třeba podrobněji se zabývat chronologií na základě nálezů ze stratifikovaných situací. Tento požadavek však jímky zcela nesplňují, neboť u nich

nelze vyloučit možnost čištění (*Nováček 2000, 16; Pícka – Hůrková – Schneiderwinklová 2008*).

12. ZÁVĚR

Prostor situovaný do východní části návrší, v místech dnešního Malého náměstí prošel od založení města řadou proměn. Vznik zástavby se zde předpokládá již ve 13. století. Předpokládá se, že prostor byl z větší části zastavěn. K proměně v náměstí došlo patrně na konci 14. století, což je obvykle dáváno do souvislosti s vzrůstajícími požadavky, rozvíjejícího se města, na veřejná prostranství. Ve stejném období došlo patrně ke zbudování severní fronty domů, kde se nacházejí zkoumané parcely. S tím může souviset absence vrstev z 13. století a starší fáze století 14. Chybí rovněž zahloubené objekty datované do tohoto období. Tendence objektů datovaných na konec 14. století, respektovat současné parcelní hranice, svědčí o stálosti těchto hranic (*Bláha – Ježek 1999*).

O domech náležících ke zkoumaným plochám máme omezené množství informací. Dochovaly se pouze nečetné písemné prameny, sahají však nejdříve do druhé poloviny 16. století. Domy samotné prodělaly řadu přestaveb. Z původních prvků se zachovaly gotické sklepy.

V zázemí domů se jako jediné zahloubené objekty vlivem novověkých zásahů dochovaly odpadní jímky. Nejstarší z nich byla předběžně datována na konec 14. století. První doložené jímky se v Hradci objevují již na přelomu 13. a 14. století (*Richter – Vokolek 1995, 20-22*)

Zánik jímky 2 je na základě rozboru keramického materiálu datován na konec 15. století, nejpozději na počátek 16. století.

Díky rekonstrukci nádob, která zpracování keramického souboru předcházela, předkládá práce obraz části spektra keramického zboží, užívaného v domácnostech v daném období. Je však třeba pamatovat, že se jedná o obraz pokřivený negativním výběrem souvisejícím s okolnostmi jeho vzniku.

I zbývající artefakty a ekofakty umožnily lehce nahlédnout do života Hradečanů na konci středověku. Zvláště cenné informace přinesl rozbor rostlinných makrozbytků (*Čulíková 2011*).

Celkový pohled na danou problematiku může přinést až srovnávací studium materiálu, které bude obnášet značnou časovou náročnost.

13. PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Bláha, R. - Ježek, M. 1999: Záchraný výzkum parcel domů čp. 116-118 na Malém náměstí v Hradci Králové. Zpráva pro investora. Nепublikováno.

Čulíková, V. 2011: Rostlinné makrozbytky z pozdně středověké fekální jímky v Hradci Králové. Nепublikováno.

Drnovský, P. 2010: Tvrz v Třeboveticích. Bakalářská práce. Nепublikováno.

Horák, J. 2007: Archeologický výzkum dvorku č.p. 40 ve Filištiněské ulici v Chrudimi. Diplomová práce. Nепublikováno. Praha.

Ježek, M. 2000: Zpráva o archeologické akci, jč. 916/01. ARU Praha.

Literatura

Belcredi, L. 1989: Terminologie, třídění a kód středověkých kovových předmětů, Archeologia historica 14, 437–472.

Bláha, R. 2005: „Zemnice“ v Hradci Králové. Dosavadní stav poznání, Forum urbes medii aevi 2, 118–125.

– 2007: Archeologický výzkum na Malém náměstí v Hradci Králové, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 33, 183–198.

– 2008: Veřejná prostranství (náměstí) středověkého Hradce Králové a jejich proměny. Přehled dosavadního bádání, Disertationes Archaeologicae Brunenses. Supplementum 1, 187–198.

Bláha, R. - Frolík, J. - Sigl, J. 2006: Počátky zděné měšťanské architektury v Hradci Králové a Chrudimi, Forum urbes medii aevi 3, 178–187.

– 2007: Proměna uliční sítě a parcelace v Hradci Králové a Chrudimi, Forum urbes medii aevi 4, 82 – 91.

Bláha, R. – Sigl, J. 2005: Stavební činnost 18. až 20. století v Hradci Králové a jeho vliv na poznání vývoje města a jeho zázemí, Archaeologia historica 30, 97–106.

– 2010: Středověká a raně novověká polévaná keramika ve sbírkách královéhradeckého muzea, Archaeologia historica 35, 233–251.

Brych, V. 2004: Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní. Výběrový katalog Národního muzea. Praha.

- Černá, E. ed. 1994: Středověké sklo v zemích koruny české. Katalog výstavy. Most.*
- Demek ed. a kol 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.*
- Domečka, L. 1900: Nálezy „Na hradě“ v Hradci Králové, Památky archeologické a místopisné 19, 529–533.*
- 1927: Nejstarší kostel v Hradci Králové, Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze 35, 69–76.
- Doubek, Z. - Rezková, H. 2009: Starý Hradec Králové dům od domu. Hradec Králové.*
- Feldhaus-Stephan, R. 1995: Untersuchungen zum Wandel von Gebrauchsgeschirr der Zeit um 1200 und zur frühen städtischen Entsorgungspraxis, dargestellt am Beispiel von zwei archäologischen Fundkomplexen aus Höxter, Ausgrabungen und funde in Westfalen-Lippe 9/B, 201–217.*
- Flodrová, M. – Loskotová, I. 1995: Výrobky brněnských řemeslníků 14. století, Archaeologia historica 20, 551–561.*
- Frolík, J. – Sigl, J. 1990: Soubor pozdně středověké keramiky z Chrudimi – Husovy ulice. In: Studies in Post-Mediaeval Archeology 1, Praha, 269–284.*
- Frolík, J. 1995: Bemerkungen zum Studium frühmittelalterlicher Keramik aus komplizierten stratigraphischen Situationen. In: Lumír Poláček (Hrsg.), Slawische Keramik in Mitteleuropa vom 8. bis zum 11. Jahrhundert. Terminologie und Beschreibung. Kolloquium Mikulčice 1994, Brno, 107–118.*
- 2003: Kachle Chrudimska. Chrudim.
- Hauserová, M. 1995: Středověký městský dům na široké parcele se středním vjezdem, Archaeologia historica 20, 35–52.*
- Hazlbauer, Z. 1994: Pozdně gotický kachel „Veraikon“ z Hradce Králové. Zpravodaj muzea v Hradci Králové 20, 127–130.*
- Hoffmann, F. 2009: Středověké město v Čechách a na Moravě. Praha.*
- Hrubý, V. 2002: Katedrála sv. Ducha. Kaple sv. Klimenta. Biskupská rezidence. Hradec Králové.*
- Huml, V. 1992: K počátkům Havelského města, Archaeologia Historica 17, 63–82.*
- Ježek, M. 2000: Výzkum v místě kašny na Malém náměstí v Hradci Králové. Zpravodaj muzea v Hradci Králové 26, 107–131.*
- Kalferst, J. 1996: Zpráva o záchranném výzkumu na rekonstrukci transformační stanice 5/04 KV Č. 5 na Velkém náměstí v Hradci Králové. Zpravodaj muzea v Hradci Králové 22, 41–49.*
- Klápště, J. ed. 2002: Archeologie středověkého domu v Mostě (čp. 226). Mediaevalia*

- archaeologica 4. Praha – Most.
- Klápště, J – Muk, J. 1988:* Studium o středověkém domu z Mostu (čp. 226), Památky archeologické 79, 199–240.
- Krajíc, R. a kol. 1998:* Dům pasíře Prokopa v Táboře. Archeologický výzkum odpadní jímky v domě čp. 220. Tábor.
- Krajíc, R. 2003:* Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 3. Kovárna v Sezimově Ústí a analýza výrobků ze železa. Díl I. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor.
- 2005: Středověké kamnářství. Výzdobné motivy na gotických kachlích z Táborska. Tábor.
- 2008: Středověké cihlářství. Sezimovo Ústí – archeologie středověkého poddanského města 4. České Budějovice – Tábor.
- 2009: Vody a odpad jako privátní i komunální problém městských aglomerací. Doklady z města Tábora od 13. do 18. století, Památky archeologické 100, 261–300.
- Matějková, K. 2007:* Výsledky zpracování archeologických nálezů z městského příkopu v Jičíně, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 33, 265–276.
- Mikulka, J. 1995:* Dějiny Hradce králové do roku 1850. II./2. Hradec Králové.
- 1996: Dějiny Hradce Králové do roku 1850. I./1. Hradec Králové.
- Mikyška, R. a kol. 1969:* Geobotanická mapa ČSSR, list M-33-XVII, 1: 200 000. Praha.
- Muk, J. 1991:* Středověký městský dům ve výsledcích stavebněhistorického výzkumu, Husitský tábor 10, 87–96.
- Musil, J. 2009:* An assemblage of Early Modern period ceramics from Rabštejnec Castle in the cadastral territory of Smrkový Týnec in the district of Chrudim. In: Studies in Post-Medieval Archeology 3, Praha, 43–64.
- Nechvátal, B. 1976:* Středověká studna v Plzni – Solní ulici. (Archeologické studijní materiály 12.) Praha.
- Nekuda – Reichertová 1968:* Středověká keramika v Čechách a na Moravě. Brno.
- Nováček, K. 2000:* Středověký dům v Plzni. Archeologický výzkum parcely v Sedláčkově ul. 1 (čp. 187), Sborník západočeského muzea v Plzni, 5–66.
- Pajer, J. 1983:* Počátky novověké keramiky ve Strážnici. Strážnice.
- Pavlík, Č. – Vitanovský, M. 2004:* Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Ikonografický atlas reliéfů na kachlích gotiky a renesance. Praha.
- Pícka, J. – Hůrková, J. – Schneiderwinklová, P. 2009:* Odpadní jímky z Kašperských

- Hor, *Archaeologia Historica* 34, 103 – 159.
- Procházka, R. – Himelová, Z. 1995: Příspěvek k vývoji středověké zástavby tzv. Velkého špalíčku v Brně, Archaeologia Historica* 20, 233-245.
- Prostředník, J. 1994: Novopacké hrnčířství od pravěku po středověk, Z Českého ráje a Podkrkonoší* 7, 7–28.
- Radoměřský, P. – Richter, M. 1974: Korpus české keramiky datované mincemi, Sborník národního muzea, řada A Historie* 2-4, 57–172.
- Radová, M. 1991: Ke stavební technologii středověkého domu, Husitský tábor* 10, 97-101.
- Reichertová, K. – Muk, J. 1966: Archeologický průzkum středověké podoby Starého města pražského, Archeologické rozhledy* 18, 680–693.
- Richter, M. – Krajíc, R. 2001: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor.*
- Richter, M. – Semotanová, E. 1998: Historický atlas měst České republiky. Svazek č. 5. Královéhradecko. Praha.*
- Richter, M. – Vokolek, V. 1971: První etapa výzkumů v Hradci Králové, Archeologické rozhledy* 23, 605-617.
- 1995: Hradec Králové. Od slovanského hradiště k počátkům města. Hradec Králové.
- Sigl, J. 1998: Archeologický výzkum na stavbě trafostanice na Malém náměstí v Hradci Králové v r. 1997, Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 24, 127–136.
- 1999: Změna struktury městské zástavby na Malém náměstí v Hradci Králové, *Archaeologia Historica* 24, 161–168.
- Slavík, J. 2005: Kropáčka a Kozinka: K zásobování Hradce Králové vodou ve středověku a raném novověku, Královéhradecko, 75–88.*
- Smetánka, Z. 1959: K problému nejstarších plasticky zdobených kachlů v Čechách, Acta Musei Reginaehradecensis, 107–114.*
- 1968: Technologie výroby Českých kachlů od počátku 14. do počátku 16. století, *Památky archeologické* 69, 543–578.
- 1969: K morfologii českých středověkých kachlů, *Památky archeologické* 60, 228–265.
- Strzyżewski, C. 1993: Kafle gotické i renesancowe na ziemiach Polskich. Katalog wystawy. Gniezno.*
- Široký, R. 2000a: Pitná, užitková a odpadní voda v českých městech ve středověku a raném novověku. Stav a perspektivy archeologického poznání, Památky*

- archeologické 91, 345 – 410.
- 2000b: K počátkům využívání městských parcel v Plzni, Sborník západočeského muzea, 67–78.
- Tomášek, M. 2007: Půdy České republiky. Praha.*
- Velímský, T. 1976: Příspěvek k poznání hmotné kultury středověkého Mostu. In: Archeologický výzkum města Mostu 1970/1975, Most, 27–38.*
- 1989: K problematice počátků českých měst – prostorový vývoj nejstarší zástavby, *Archaeologia Historica* 14, 67–93.
 - 1991: Město na louce. Archeologický výzkum na Mariánské louce v Děčíně 1984 – 1989. Děčín.
 - 1995: Archeologie a problematika studia středověkého městského domu a parcely, *Archaeologia Historica* 20, 71–80.
- Winter, Z. 1890: Kulturní obraz českých měst: život veřejný v XV. a XVI. věku. Díl 1. Praha.*
- 1892: Kuchyně a stůl našich předků. Líčení dějepisné ze XVI. století. Praha.
- Zápotocký, M. 1978: Středověká keramika severočeského polabí. Morfologie a relativní chronologie, Památky archeologické 69, 171–238.*

14. SEZNAM PŘÍLOH

- Tab. I.** Hradec Králové. Památková rezervace. Plocha výzkumu vyznačena černě (*Richter – Vokolek 1995, přílohy*).
- Tab. II.** Plocha výzkumu. Zadní trakty domů čp. 116 – 118 na Malém náměstí.
1: fekální jímka 2. Autor M. Ježek.
- Tab. III.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí. Jímka 2. 1: půdorys objektu. 2: řez objektem.
Autor M. Ježek.
- Tab. IV.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí. 1: jímka 2 s profilem výplně (pohled od V).
2: jímka 2 po začistění (pohled od J). Autor M. Ježek.
- Tab. V.** Grafy. 1: zastoupení keramických tříd nádob. 2: zastoupení tvarů nádob včetně kachlů.
- Tab. VI.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. VII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. VIII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. IX.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. X.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. XI.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. XII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. XIII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. XIV.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. XV.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: hrnce.
- Tab. XVI.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-2: hrnce.
- Tab. XVII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1: hrnec.
- Tab. XVIII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1: hrnec. 2-3: rekonstruované horní části hrnců.
- Tab. XIX.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-4: rekonstruované horní části hrnců.
- Tab. XX.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-11: rekonstruované horní části hrnců.
- Tab. XXI.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-5: redukčně pálená keramika.
- Tab. XXII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1: redukčně pálená keramika.
- Tab. XXIII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: glazovaná keramika.
- Tab. XXIV.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1: džbán.
- Tab. XXV.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1: džbán.
- Tab. XXVI.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-2: mísy

- Tab. XXVII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1: mísa. 2: miska.
- Tab. XXVIII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-3: spodky nádob.
- Tab. XXIX.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-3: spodky nádob.
- Tab. XXX.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-9: spodky nádob.
- Tab. XXXI.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1: poklice. 2-4: fragmenty keramiky.
- Tab. XXXII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-11: fragmenty keramiky.
- Tab. XXXIII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-6: fragmenty keramiky.
- Tab. XXXIV.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-18: fragmenty keramiky.
- Tab. XXXV.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-13: fragmenty keramiky.
- Tab. XXXVI.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-3: fragmenty keramiky.
- Tab. XXXVII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-4: kachle.
- Tab. XXXVIII.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-8: kachle.
- Tab. XXXIX.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-9: kachle.
- Tab. XL.** Čp. 116 – 118, Malé náměstí, jímka 2. 1-3: sklo. 1: autor M. Ježek.
- Tab. XLI.** Výsledky rozboru rostlinných makrozbytků. Autor V. Čulíková.

KATALOG

Kuchyňská a stolní keramika

1) Hrnc, tab. VI: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na hrdle šroubovicová rýha, na podhrdlí žlábková rýha; O4¹².

Rozměry: výška 143 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 140 mm, průměr dna 80 mm.

2) Hrnc, tab. VI: 2.

Popis: hrnc s uchem, celý; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí tři žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: výška 143 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 130 mm, průměr dna 80 mm.

3) Hrnc, tab. VI: 3.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené, na hrdle šroubovicová rýha, na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 125 mm, průměr okraje 115 mm, maximální výduť 120 mm, průměr dna 60 mm.

4) Hrnc, tab. VI: 4.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 135mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 127 mm, průměr dna 70 mm.

5) Hrnc, tab. VI: 5.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj zavnutý, ucho prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O1.

Rozměry: výška 135mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 125 mm, průměr dna 80 mm.

6) Hrnc, tab. VI: 6.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru, ovalený s vnitřním prožlabením, ucho páskové prožlabené; na hrdle vývalková šroubovice, na podhrdlí žlábková rýha; O1.

Rozměry: výška 138 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 140 mm, průměr dna 70 mm.

7) Hrnc, tab. VII: 1.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; okraj jednoduchý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 114 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 105 mm, průměr dna 60 mm.

¹² Na straně 29, pro kachle 36.

8) Hrnc, tab. VII, 2.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 120 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 105 mm, průměr dna 60 mm.

9) Hrnc, tab. VII: 3.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo soudkovitého tvaru; okraj zavnutý, ucho se nedochovalo; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 111 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 106 mm, průměr dna 60 mm.

10) Hrnc, tab. VII: 4.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj přehnutý oblý; ucho páskové prožlabené; na části hrdla a podhrdlí šroubovicová rýha; O1.

Rozměry: výška 123 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 111 mm, průměr dna 60 mm.

11) Hrnc, tab. VII: 5.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj zavnutý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 110 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 107 mm, průměr dna 60 mm.

12) Hrnc, tab. VII: 6.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 120 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 112 mm, průměr dna 60 mm.

13) Hrnc, tab. VIII: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru, výduť níž; okraj kyjovitý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí dvě žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: výška 140 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 124 mm, průměr dna 80 mm.

14) Hrnc, tab. VIII: 2.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; okraj zavnutý; ucho páskové prožlabené; na hrdle a podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 128 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 127 mm, průměr dna 80 mm.

15) Hrnc, tab. VIII: 3.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo nádoby deformováno; okraj kyjovitý, ucho páskové prožlabené; na hrdle šroubovicová rýha, na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 140 mm, průměr okraje cca 130 mm, maximální výduť 131 mm, průměr dna 80 mm.

16) Hrnc, tab. VIII: 4.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj zevnitř zesílený; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 134 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 125 mm, průměr dna 70 mm.

17) Hrnc, tab. VIII: 5.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj vytažený; ucho páskové prožlabené; na hrdle a podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 134 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 126 mm, průměr dna 80 mm.

18) Hrnc, tab. VIII: 6.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí vývalková šroubovice; O4.

Rozměry: výška 137 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 119 mm, průměr dna 70 mm.

19) Hrnc, tab. IX: 1.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; ucho páskové, prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 165 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 143 mm, průměr dna 90 mm.

20) Hrnc, tab. IX: 2.

Popis: hrnc; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; přítomnost ucha není prokázána; na hrdle rytá šroubovice; O4.

Rozměry: výška 155 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 145 mm, průměr dna 90 mm.

21) Hrnc, tab. IX: 3.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; okraj římsovité; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí dvě žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: výška 157 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 147 mm, průměr dna 80 mm.

22) Hrnc, tab. IX: 4.

Popis: hrnc; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; přítomnost ucha není prokázána; na hrdle šroubovicová rýha, na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 170 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 153 mm, průměr dna 90 mm.

23) Hrnc, tab. IX: 5.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj jednoduchý; ucho páskové prožlabené; na těle nádoby vývalková šroubovice; O2.

Rozměry: výška 125 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 130 mm, průměr dna 80 mm.

24) Hrnc, tab. IX: 6.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru, okraj jednoduchý, ucho páskové; na podhrdlí dvě ryté linie; O1.

Rozměry: výška 130 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 130 mm, průměr dna 80 mm.

25) Hrnc, tab. X: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru, okraj kyjovitý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 128 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 145 mm, průměr dna 80 mm.

26) Hrnc, tab. X: 2.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; ucho páskové prožlabené; na těle nádoby radýlková výzdoba „V“; O4.

Rozměry: výška 140 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 132 mm, průměr dna 90 mm.

27) Hrnc, tab. X: 3.

Popis: hrnc; dochováno hrdlo, podhrdlí, část výduťi, spodek; tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; přítomnost ucha není doložena; na podhrdlí vývalková šroubovice; O4.

Rozměry: výška 140 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 139 mm, průměr dna 80 mm.

28) Hrnc, tab. X: 4.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj jednoduchý; ucho páskové; na výduti vývalková šroubovice; O2.

Rozměry: výška 124 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 120 mm, průměr dna 70 mm.

29) Hrnc, tab. X: 5.

Popis: hrnc, rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; přítomnost ucha nelze prokázat; na podhrdlí rýha, žlábková rýha, radýlko – „čtverečky“; O4.

Rozměry: výška 134 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 112 mm, průměr dna 90 mm.

30) Hrnc, tab. X: 6.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo soudkového tvaru; okraj římsovitý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 139 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 115 mm, průměr dna 80 mm.

31) Hrnc, tab. XI: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí dvě žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: výška 133 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 126 mm, průměr dna 70 mm.

32) Hrnc, tab. XI: 2.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; ucho páskové prožlabené; okraj jednoduchý; na podhrdlí šroubovicová rýha a radýlko; O4.

Rozměry: výška 116 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 165 mm, průměr dna 70 mm.

33) Hrnc, tab. XI: 3.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; ucho páskové, lehce prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 135 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 113 mm, průměr dna 70 mm.

34) Hrnc, tab. XI:4.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 125 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 130 mm, průměr dna 80 mm.

35) Hrnc, tab. XI: 5.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí dvě žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: výška 133 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 147 mm, průměr dna 70 mm.

36) Hrnc, tab. XI: 6.

Popis: hrnc s uchem; celý; tělo vejčitého tvaru; okraj kalichovitý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí dvě ryté linie, žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 138 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 140 mm, průměr dna 80 mm.

37) Hrnc, tab. XII: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; páskové ucho prožlabené, na hrdle šroubovicová rýha, na podhrdlí radýlková výzdoba – obdélníky; O4.

Rozměry: výška 160 mm, průměr okraje 150 mm, maximální výduť 164 mm, průměr dna 90 mm.

38) Hrnc, tab XII: 2.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru, okraj ovalený s vnitřním prožlabením, páskové ucho prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O1.

Rozměry: výška 155mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 144 mm, průměr dna 90 mm.

39) Hrnc, tab. XII: 3.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj zavnutý, ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 151 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 145 mm, průměr dna 80 mm.

40) Hrnc, tab. XII: 4.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj jednoduchý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 142 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 145 mm, průměr dna 80 mm.

41) Hrnc, tab. XII: 5.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením, ucho páskové prožlabené, na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 180 mm, průměr okraje 170 mm, maximální výduť 172 mm, průměr dna 100 mm.

42) Hrnc, tab. XII: 6.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; ucho páskové prožlabené; na hrdle šroubovicová rýha, na podhrdlí žlábková rýha; O1.

Rozměry: výška 160 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 147 mm, průměr dna 80 mm.

43) Hrnc, tab. XIII: 1.

Popis: hrnc s uchem, rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na hrdle šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 150 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 150 mm, průměr dna 90 mm.

44) Hrnc, tab. XIII: 2.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj zavnutý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 170 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 147 mm, průměr dna 90 mm.

45) Hrnc, tab. XIII: 3.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 205 mm, průměr okraje 150 mm, maximální výduť 160 mm, průměr dna 90 mm.

46) Hrnc, tab. XIII: 4.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí radýlková výzdoba „obdélíčky“; O4.

Rozměry: výška 180 mm, průměr okraje 172 mm, průměr dna 90 mm.

47) Hrnc, tab. XIII: 5.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; uho se nedochovalo; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 142 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 157 mm, průměr dna 80 mm.

48) Hrnec, tab. XIII: 6.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj přehnutý oblý; ucho páskové prožlabené; na hrdle šroubovicová rýha; O2.

Rozměry: výška 160 mm, průměr okraje 150 mm, maximální výduť 170 mm, průměr dna 90 mm.

49) Hrnec, tab. XIV: 1.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; ucho páskové prožlabené; okraj okružní; bez výzdoby; O1.

Rozměry: výška 160 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 141 mm, průměr dna 80 mm.

50) Hrnec, tab. XIV: 2.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na hrdle šroubovicová rýha; O1.

Rozměry: výška 145 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 133 mm, průměr dna 80 mm.

51) Hrnec, tab. XIV: 3.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo soudkovitého tvaru; ucho páskové prožlabené; okraj jednoduchý; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 138 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 112 mm, průměr dna 70 mm.

52) Hrnec, tab. XIV: 4.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; ucho páskové páskové; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na hrdle vývalková šroubovice; O4.

Rozměry: výška 210 mm, průměr okraje 150 mm, maximální výduť 165 mm, průměr dna 110 mm.

53) Hrnec, tab. XIV: 5.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj přehnutý oblý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha a dvě žlábkové rýhy; O1.

Rozměry: výška 163 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 138 mm, průměr dna 80 mm.

54) Hrnec, tab. XIV: 6.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj zavínutý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí tři žlábkové rýhy a radýlková výzdoba „oblouček“; O1.

Rozměry: výška 135 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 128 mm, průměr dna 80 mm.

55) Hrnec, tab. XV: 1.

Popis: hrnec s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj vytažený; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí rytá šroubovice, žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 165 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 166 mm, průměr dna 100 mm.

56) Hrnc, tab. XV: 2.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na hrdle šroubovicová rýha a na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 146 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 140 mm, maximální výduť 146 mm, průměr dna 90 mm.

57) Hrnc, tab. XV: 3.

Popis: hrnc; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; přítomnost ucha není prokázána; na podhrdlí dvě ryté linie, plastická páska a žlábková rýha; O4.

Rozměry: výška 145 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 134 mm, průměr dna 80 mm.

58) Hrnc, tab. XV: 4.

Popis: hrnc; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru, výduť níže položena; okraj přehnutý oblý; přítomnost ucha není prokázána; na podhrdlí rytá linie a dvě žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: výška 154 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 147 mm, průměr dna 90 mm.

59) Hrnc, tab. XV: 5.

Popis: hrnc; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj zavínutý; přítomnost ucha není prokázána; na hrdle šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: výška 125 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 133 mm, průměr dna 60 mm.

60) Hrnc, tab. XV: 6.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okružní; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí vývalková šroubovice; O2.

Rozměry: výška 130 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 126 mm, průměr dna 80 mm.

61) Hrnc, tab. XVI: 1.

Popis: hrnc; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj přehnutý oblý; přítomnost ucha není doložena; na podhrdlí tři žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: výška 205 mm, průměr okraje 200 mm, maximální výduť 210 mm, průměr dna 110 mm.

62) Hrnc, tab. XVI: 2.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené, zdobené radýlkem; na podhrdlí radýlková výzdoba „obdélníčky“; na těle vývalková šroubovice; O4.

Rozměry: výška 200 mm, průměr okraje 160 mm, maximální výduť 181 mm, průměr dna 110 mm.

63) Hrnc, tab. XVII: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okružní; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O1.

Rozměry: rekonstruovaná výška cca 290 mm, průměr okraje 180 mm, maximální výduť 230 mm, průměr dna 120 mm.

64) Hrnc, tab. XVIII: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho se nedochovalo; na hrdle a podhrdlí tři žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: rekonstruovaná výška 170 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 160 mm, průměr dna 90 mm.

65) Hrnc, tab. XVIII: 2.

Popis: hrnc s uchem; zachováno hrdlo a podhrdlí; okraj ovalený s vnitřním prožlabením, ucho páskové prožlabené; na hrdle a podhrdlí žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: zachovaná výška 78 mm, průměr okraje 160 mm, maximální výduť 140 mm.

66) Hrnc, tab. XVIII: 3.

Popis: hrnc s uchem; dochováno hrdlo, podhrdlí a část výduťi; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho není doloženo; na podhrdlí šroubovicová rýha; O1.

Rozměry: zachovaná výška 138 mm, průměr okraje 160 mm, maximální výduť 187 mm.

67) Hrnc, tab. XIX: 1.

Popis: hrnc s uchem; dochováno hrdlo, podhrdlí a část výduťi; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na hrdle a podhrdlí čtyři žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: zachovaná výška 102 mm, průměr okraje 160 mm, maximální výduť 205 mm.

68) Hrnc, tab. XIX: 2.

Popis: hrnc s uchem; dochováno hrdlo, podhrdlí a část výduťi; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O4.

Rozměry: zachovaná výška 56 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 142 mm.

69) Hrnc, tab. XIX: 3.

Popis: hrnc s uchem; dochováno hrdlo, podhrdlí; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na hrdle dvě žlábkové rýhy, na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: zachovaná výška 83 mm, průměr okraje 170 mm, maximální výduť 192 mm.

70) Hrnc, tab. XIX: 4.

Popis: hrnc s uchem; dochováno hrdlo, podhrdlí a část výduťi; okraj zavintý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí dvě žlábkové rýhy; O1.

Rozměry: zachovaná výška 110 mm, průměr okraje 170 mm, maximální výduť 213 mm.

71) Hrnc, tab. XX: 1.

Popis: hrnc s uchem; dochováno hrdlo a podhrdlí; okraj zavintý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí žlábková rýha; O1.

Rozměry: zachovaná výška 56 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 150 mm.

72) Hrnc, tab. XX: 2.

Popis: hrnc s uchem; dochováno hrdlo a podhrdlí; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho válečkové; na hrdle pět rytých linií ; O1.

Rozměry: zachovaná výška 68 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 141 mm.

73) Hrnc, tab. XX: 3.

Popis: hrnc; dochováno hrdlo a podhrdlí; okraj oboustranně zesílený; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; přítomnost ucha není doložena; na hrdle a horní části podhrdlí šroubovicová rýha; O1.

Rozměry: zachovaná výška 48 mm, průměr okraje 160 mm.

74) Hrnc, tab. XX: 4.

Popis: hrnc; dochováno hrdlo, podhrdlí a část výduti; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho není doloženo; na podhrdlí žlábková rýha; O1.

Rozměry: zachovaná výška 73 mm, průměr okraje 140 mm, maximální výduť 163 mm.

75) Okraj hrnce, tab. XX: 5.

Popis: hrnc; dochováno hrdlo, podhrdlí a část výduti; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho není doloženo; na podhrdlí šroubovicová rýha; O1.

Rozměry: zachovaná výška 52 mm, průměr okraje 140 mm.

76) Hrnc, tab. XX: 6.

Popis: hrnc s uchem; zachováno hrdlo, podhrdlí a část výduti; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na hrdle a podhrdlí tři žlábkové rýhy; O4.

Rozměry: zachovaná výška 77 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 140 mm.

77) Hrnc, tab. XX: 7.

Popis: hrnc; zachováno hrdlo a podhrdlí; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho není doloženo; na podhrdlí žlábková rýha; O4.

Rozměry: zachovaná výška 60 mm, průměr okraje 110 mm.

78) Hrnc, tab. XX: 8.

Popis: hrnc s dvěma uchy; zachováno hrdlo a podhrdlí; okraj přehnutý oblý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: zachovaná výška 60 mm, průměr okraje 130 mm, maximální výduť 150 mm.

79) Hrnc, tab. XX: 9.

Popis: hrnc; zachováno hrdlo, podhrdlí; výduť a část spodku; zachováno hrdlo a podhrdlí; ucho není doloženo; na hrdle rytá šroubovice, na podhrdlí žlábková rýha a na výduti vývalková šroubovice; O4.

Rozměry: zachovaná výška 191 mm, průměr okraje 150 mm, maximální výduť 187 mm.

80) Hrnc, tab. XX: 10.

Popis: hrnc; zachováno hrdlo; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho není doloženo na hrdle šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: zachovaná výška 25 mm, průměr okraje 150 mm.

81) Hrnc, tab. XX: 11.

Popis: hrnc s uchem; zachováno hrdlo, podhrdlí a výduť; okraj přehnutý oblý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: zachovaná výška 122 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 125 mm.

82) Hrnc, tab. XXI: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okraj kyjovitý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí radýlko a šroubovicová rýha; R2.

Rozměry: výška 130 mm, průměr okraje 110 mm, maximální výduť 121 mm, průměr dna 70 mm.

83) Hrnc, tab. XXI: 2.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru, výduť níže; okraj zevně zavnutý, ucho se nedochovalo; na podhrdlí žlábková rýha a radýlková vlnovka; R2.

Rozměry: výška 140 mm, průměr okraje 120 mm, maximální výduť 147 mm, průměr dna 90 mm.

84) Okraj, tab. XXI, 3.

Popis: okraj hrnc?; okraj oblý; na podhrdlí žlábková rýha; R2.

Rozměry: zachovaná výška 78 mm, průměr okraje 170 mm.

85) Spodek, tab. XXI: 4.

Popis: spodek nádoby; R3.

Rozměry: zachovaná výška 75 mm, průměr dna 90 mm.

86) Hrnc, tab. XXI, 5.

Popis: hrnc; fragmenty z části hrdla, podhrdlí; okruží; ucho není doloženo; na hrdle dvě ryté linie na podhrdlí žlábková rýha a radýlko; vlešřovaná výzdoba; R2.

Rozměry: výška 157 mm, průměr okraje 140 mm.

87) Hrnc, tab. XXII, 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; okruží; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí radýlková výzdoba – lomené obdélníky; R1.

Rozměry: výška 270 mm, průměr okraje 190 mm, maximální výduť 235 mm, průměr dna 130 mm.

88) Hrnc, tab. XXIII: 1.

Popis: hrnc s uchem; rekonstruovaný; tělo soudkovitého tvaru; okruží; ucho válečkové; na podhrdlí a výduti vývalková šroubovice; G1.

Rozměry: výška 125 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 112 mm, průměr dna 60 mm.

89) Hrnc, tab. XXIII: 2.

Popis: hrnc s uchem; fragmenty z části hrdla a podhrdlí; okraj zavnutý; ucho páskové prožlabené; na hrdle rytá šroubovice, na podhrdlí radýlková výzdoba - šestiúhelníčky; G1.

Rozměry: zachovaná výška 134 mm, průměr okraje 160 mm.

90) Spodek, tab. XXIII:, 3.

Popis: spodek nádoby, dno; G1.

Rozměry: zachovaná výška 137 mm, průměr dna 80 mm.

91) Hrnc, tab. XXIII: 4.

Popis: hrnc s uch, tělo vejčitého tvaru, výduť níže umístěna; okraj kyjovitý; ucho páskové na svrchní straně prožlabené, na podhrdlí dvě žlábkové rýhy; G1.

Rozměry: výška 150mm, průměr okraje 130 mm, průměr dna 100 mm.

92) Džbán, tab. XXIII: 5.

Popis: džbán; celý; tělo vejčitého tvaru, okraj jednoduchý; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí dvě ryté linie, uprostřed plastická páska; radýlková výzdoba – tečky; G2.

Rozměry: výška 170 mm, průměr okraje 80 mm, maximální výduť 127 mm, průměr dna 70 mm.

93) Okraj, tab. XXIII: 6.

Popis: okraj hrnce; okraj zavnutý; na hrdle žlábková rýha, na podhrdlí žlábková rýha, radýlková výzdoba – vlnovky ze čtverečků, G1.

Rozměry: výška 170 mm, průměr okraje 80 mm, průměr dna 70 mm.

94) Džbán, tab. XXIV: 1.

Popis: džbán, dochováno hrdlo, podhrdlí, výduť, spodek; tělo vejčitého tvaru; okruž, ucho páskové prožlabené; bez výzdoby; O3.

Rozměry: rekonstruovaná výška cca 290 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 220 mm, průměr dna 110 mm.

95) Džbán, tab. XXV: 1.

Popis: džbán; rekonstruovaný; tělo vejčitého tvaru; ucho páskové prožlabené; okruž; na podhrdlí šroubovicová rýha; O2.

Rozměry: výška 291 mm, průměr okraje 100 mm, maximální výduť 196 mm, průměr dna 130 mm.

96) Mísa, tab. XXVI: 1.

Popis: torzo mísy, okraj zešíkmený; na těle vývalková šroubovice; hubička ;O4.

Rozměry: výška 123 mm, průměr okraje 270 mm, průměr dna 190 mm.

97) Mísa, tab. XXVI: 2.

Popis: mísa; rekonstruovaná; okraj římsovitý; bez výzdoby O4.

Rozměry: výška 107 mm, průměr okraje 280 mm, průměr dna 190 mm.

98) Mísa, tab. XXVII: 1.

Popis: mísa; rekonstruovaná; okraj překlopený; tři žlábkové rýhy hubička; O4.

Rozměry: výška 114 mm, průměr okraje 210 mm, průměr dna 150 mm.

99) Miska, tab. XXVII: 2.

Popis: miska; rekonstruovaná; okraj ovalený, hraněný; bez výzdoby hubička; O4.

Rozměry: výška 75 mm, průměr okraje 170 mm, průměr dna 110 mm.

100) Spodek, tab. XXVIII: 1.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 118 mm, průměr dna 120 mm.

101) Spodek, tab. XXVIII: 2.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 158 mm, průměr dna 120 mm.

102) Spodek, tab. XXVIII: 3.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 80 mm, průměr dna 140 mm.

103) Spodek, tab. XXIX: 1.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 146 mm, průměr dna 150 mm.

104) Spodek, tab. XXIX: 2.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 143 mm, průměr dna 110 mm.

105) Spodek, tab. XXIX: 3.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 130 mm, průměr dna 140 mm.

106) Spodek, tab. XXX: 1.

Popis: spodek nádoby s uchem, tělo vejčitého tvaru; O4.

Rozměry: výška 95 mm, průměr dna 70 mm.

107) Spodek, tab. XXX: 2.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: výška 102 mm, průměr dna 90 mm.

108) Spodek, tab. XXX: 3.

Popis: spodek nádoby; O2.

Rozměry: zachovaná výška 100 mm, průměr dna 90 mm.

109) Spodek, tab. XXX: 4.

Popis: spodek nádoby; O1.

Rozměry: zachovaná výška 87 mm, průměr dna 80 mm.

110) Spodek, tab. XXX: 5.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 73 mm, průměr dna 90 mm.

111) Spodek, tab. XXX: 6.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 108 mm, průměr dna 90 mm.

112) Spodek, tab. XXX: 7.

Popis: spodek nádoby; na dně stopy podsýpky; O5.

Rozměry: zachovaná výška 47 mm, průměr dna 70 mm.

113) Spodek, tab. XXX: 8.

Popis: spodek nádoby; O4.

Rozměry: zachovaná výška 35 mm, průměr dna 50 mm.

- 114) Spodek, tab. XXX: 9.
Popis: spodek nádoby; O4.
Rozměry: zachovaná výška 110 mm, průměr dna 65 mm.
- 115) Poklice, tab. XXXI: 1.
Popis: zlomek poklice; fragment; kónická plochá; okraj šikmo seříznutý; O4.
Rozměry: maximální délka 103 mm, průměr 300 mm.
- 116) Pánev, tab. XXXI: 2.
Popis: zlomek, přechod mezi stěnou a dnem pánve; fragment; žlábkové rýhy; G1.
Rozměry: maximální výška 84 mm, maximální šířka 21 mm.
- 117) Pánev, tab. XXXI: 3.
Popis: zlomek držadla pánve; O2.
Rozměry: průměr okraje držadla 40 mm, maximální délka 49 mm.
- 118) Okraj, tab. XXXI: 4.
Popis: zlomek okraj hrnce s uchem; okraj přehnutý ostrý; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 72 mm, maximální šířka 54 mm.
- 119) Okraj, tab. XXXII: 1.
Popis: zlomek okraje hrnce?; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na podhrdlí tři žlábkové rýhy; O4.
Rozměry: maximální výška 70 mm, maximální šířka 96 mm, průměr okraje 110 mm.
- 120) Okraj, tab. XXXII: 2.
Popis: zlomek okraje hrnce?; okraj zavnutý; na podhrdlí šroubovicová rýha; O1.
Rozměry: maximální výška 49 mm, maximální šířka 73 mm, průměr okraje 110 mm.
- 121) Okraj, tab. XXXII: 3.
Popis: zlomek okraje hrnce; na podhrdlí dvě žlábkové rýhy; O4.
Rozměry: maximální výška 62 mm, maximální šířka 115 mm, průměr okraje 110 mm.
- 122) Okraj, tab. XXXII: 4.
Popis: zlomek okraje hrnce; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na hrdle a podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 50 mm, maximální šířka 108 mm, průměr okraje 130 mm.
- 123) Okraj, tab. XXXII: 5.
Popis: zlomek okraje hrnce; okraj přehnutý oblý; na hrdle a podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 27 mm, maximální šířka 73 mm, průměr okraje 120 mm.
- 124) Okraj, tab. XXXII, 6.
Popis: zlomek okraje hrnce; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na hrdle a podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 30 mm, maximální šířka 43 mm, průměr okraje 120 mm.
- 125) Okraj, tab. XXXII: 7.

Popis: zlomek okraje hrnce okraj jednoduchý; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 76 mm, maximální šířka 92 mm, průměr okraje 120 mm.

126) Okraj, tab. XXXII: 8.

Popis: zlomek okraje hrnce?; okraj kyjovitý; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 16 mm, maximální šířka 48 mm, průměr okraje 90 mm.

127) Okraj, tab. XXXII: 9.

Popis: zlomek okraje hrnce?; okraj kyjovitý; bez výzdoby; O4.
Rozměry: maximální výška 21 mm, maximální šířka 43 mm, průměr okraje 110 mm.

128) Okraj, tab. XXXII: 10.

Popis: zlomek okraje hrnce; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na podhrdlí dvě žlábkované rýhy; O4.
Rozměry: maximální výška 67 mm, maximální šířka 88 mm, průměr okraje 160 mm.

129) Okraj, tab. XXXII: 11.

Popis: zlomek okraje hrnce? okraj přehnutý oblý; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 25 mm, maximální šířka 28 mm, průměr okraje 100 mm.

130) Okraj, tab. XXXIII: 1.

Popis: zlomek okraje hrnce; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O1.
Rozměry: maximální výška 86 mm, maximální šířka 102 mm, průměr okraje 180 mm.

131) Okraj, tab. XXXIII: 2.

Popis: zlomek okraje hrnce?; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na podhrdlí šroubovicová rýha a žlábková rýha; O2.
Rozměry: maximální výška 55 mm, maximální šířka 138 mm, průměr okraje 160 mm.

132) Okraj, tab. XXXIII: 3.

Popis: zlomek okraje hrnce?; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 34 mm, maximální šířka 83 mm, průměr horního okraje 160 mm.

133) Okraj, tab. XXXIII: 4.

Popis: zlomek okraje nádoby; okraj přehnutý ostrý; na podhrdlí plastický výstupek ; O4.
Rozměry: maximální výška 44 mm, maximální šířka 34 mm, průměr horního okraje 170 mm.

134) Okraj, tab. XXXIII: 5.

Popis: zlomek okraje hrnce?; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 31 mm, maximální šířka 64 mm, průměr horního okraje 170 mm.

135) Okraj, tab. XXXIII: 6.

Popis: zlomek okraje hrnce s uchem; okraj ovalený s vnitřním prožlabením; ucho páskové prožlabené; na podhrdlí šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 29 mm, maximální šířka 42 mm, průměr horního okraje 150 mm.

136) Střep, tab. XXXIV: 1.

Popis: zlomek výdutí nádoby s uchem; radýlková výzdoba - obloučky; O4.

Rozměry: maximální výška 53 mm, maximální šířka 59 mm.

137) Střep, tab. XXXIV: 2.

Popis: výduť nádoby; radýlková výzdoba - obdélníčky; O4.

Rozměry: maximální výška 32 mm, maximální šířka 39 mm.

138) Střep, tab. XXXIV: 3.

Popis: výduť nádoby; radýlková výzdoba - obdélníčky; O4.

Rozměry: maximální výška 31 mm, maximální šířka 30 mm.

139) Střep, tab. XXXIV: 4.

Popis: podhrdlí a výduť nádoby; žlábková rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 61 mm, maximální šířka 66 mm.

140) Střep, tab. XXXIV: 5.

Popis: podhrdlí a výduť nádoby; žlábková rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 40 mm, maximální šířka 32 mm.

141) Střep, tab. XXXIV: 6.

Popis: podhrdlí nádoby; šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 32 mm, maximální šířka 40 mm.

142) Střep, tab. XXXIV: 7.

Popis: podhrdlí nádoby; šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 22 mm, maximální šířka 39 mm.

143) Střep, tab. XXXIV: 8.

Popis: podhrdlí nádoby; dvě žlábková rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 42 mm, maximální šířka 50 mm.

144) Střep, tab. XXXIV: 9.

Popis: podhrdlí nádoby; šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 28 mm, maximální šířka 17 mm.

145) Střep, tab. XXXIV: 10.

Popis: podhrdlí nádoby; šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 35 mm, maximální šířka 34 mm.

146) Střep, tab. XXXIV: 11.

Popis: podhrdlí nádoby; šroubovicová rýha; O4.

Rozměry: maximální výška 38 mm, maximální šířka 49 mm.

147) Střep, tab. XXXIV: 12.

Popis: výduť nádoby?; vývalková šroubovice; R2.

Rozměry: maximální výška 28 mm, maximální šířka 36 mm.

- 148) Střep, tab. XXXIV: 13.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 25 mm, maximální šířka 45 mm.
- 149) Střep, tab. XXXIV: 14.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 25 mm, maximální šířka 37 mm.
- 150) Střep, tab. XXXIV: 15.
Popis: podhrdlí nádoby; šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 33 mm, maximální šířka 30 mm.
- 151) Střep, tab. XXXIV: 16.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 35 mm, maximální šířka 36 mm.
- 152) Střep, tab. XXXIV: 17.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 41 mm, maximální šířka 65 mm.
- 153) Střep, tab. XXXIV: 18.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 40 mm, maximální šířka 32 mm.
- 154) Střep, tab. XXXV: 1.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 34 mm, maximální šířka 42 mm.
- 155) Střep, tab. XXXV: 2.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 26 mm, maximální šířka 24 mm.
- 156) Střep, tab. XXXV: 3.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 32 mm, maximální šířka 30 mm.
- 157) Střep, tab. XXXV: 4.
Popis: podhrdlí nádoby; šroubovicová rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 27 mm, maximální šířka 28 mm.
- 158) Střep, tab. XXXV: 5.
Popis: podhrdlí nádoby; žlábková rýha; O4.
Rozměry: maximální výška 29 mm, maximální šířka 24 mm.
- 159) Střep, tab. XXXV: 6.
Popis: zlomek spodku nádoby; O4.
Rozměry: maximální výška 87 mm, maximální šířka 59 mm, průměr dna 121 mm.

- 160) Střep, tab. XXXV: 7.
Popis: podhrdlí a výduť nádoby; stopa po uchu; O4.
Rozměry: maximální výška 36 mm, maximální šířka 58 mm.
- 161) Střep, tab. XXXV: 8.
Popis: podhrdlí a výduť nádoby; stopa po uchu; ucho páskové prožlabené; O4.
Rozměry: maximální výška 42 mm, maximální šířka 40 mm.
- 162) Střep, tab. XXXV: 9.
Popis: podhrdlí a výduť nádoby; stopa po uchu; ucho páskové prožlabené; O4.
Rozměry: maximální výška 42 mm, maximální šířka 57 mm.
- 163) Střep, tab. XXXV: 10.
Popis: ucho páskové prožlabené; O4.
Rozměry: maximální výška 63 mm, maximální šířka 19 mm.
- 164) Střep, tab. XXXV: 11.
Popis: ucho páskové prožlabené; O4.
Rozměry: maximální výška 53 mm, maximální šířka 29 mm.
- 165) Střep, tab. XXXV: 12.
Popis: ucho páskové prožlabené; O4.
Rozměry: maximální výška 45 mm, maximální šířka 24 mm.
- 166) Střep, tab. XXXV: 13.
Popis: ucho páskové prožlabené; O4.
Rozměry: maximální výška 42 mm, maximální šířka 28 mm.
- 167) Střep, tab. XXXVI: 1.
Popis: okraj hrnce; okraj jednoduchý; na podhrdlí šroubovice a dvě řady hřebenových vpichů.
Rozměry: výška 66 mm, šířka 113 mm, průměr okraje 220 mm.
- 168) Střep, tab. XXXVI: 2.
Popis: okraj hrnce; okraj jednoduchý; na podhrdlí šroubovice a hřebenová vlnice.
Rozměry: výška 65 mm, šířka 92 mm, průměr okraje 117 mm.
- 169) Střep, tab. XXXVI: 3.
Popis: okraj hrnce; okraj jednoduchý; na podhrdlí šroubovice a hřebenová vlnice.
Rozměry: výška 62 mm, šířka 89 mm, průměr okraje 300 mm.

Kamnářská keramika

- 170) Kachel komorový, tab. XXXVII: 1.
Popis: čelní vyhřívací stěna komorového kachle; řadový?; fragment; motiv nelze přesně identifikovat; obvodová lišta hranolová; K2.
Rozměry: maximální výška 62 mm, maximální šířka 53 mm.

- 171) Kachel komorový, tab. XXXVII: 2.
Popis: čelní vyhřívací stěna komorového kachle; řadový; fragment; část mužské? tváře se svatozáří na čtyřúhelníkovém poli – Veraikon?; celé ohraničeno medailonem; obvodová lišta – plochý hranol; K6.
Rozměry: maximální výška 84 mm, maximální šířka 71 mm.
- 172) Kachel komorový, tab. XXXVII: 3.
Popis: vyhřívací stěna komorového kachle; rohový; fragment; motiv se nedochoval; nárožní lišta tordovaná vpichy; K3.
Rozměry: maximální výška 89 mm, maximální šířka 44 mm.
- 173) Kachel komorový, tab. XXXVII: 4.
Popis: čelní vyhřívací stěna komorového kachle; řadový; spodní část křídla a okraje popisové pásky evangelisty Jana; obvodová lišta hranolová; K2
Rozměry: maximální výška 88 mm, maximální šířka 74 mm.
- 174) Kachel nádobkový, tab. XXXVIII: 1.
Popis: nádobkový kachel s pravouhelníkovým ústím; fragment; záchytná šroubovice; plastická lišta; K5.
Rozměry: maximální výška 139 mm, maximální šířka 190 mm.
- 175) Kachel nádobkovitý, tab. XXXVIII: 2.
Popis: nádobkový kachel s pravouhelníkovým ústím; fragment; záchytná šroubovice; plastická lišta; K5.
Rozměry: maximální výška 88 mm, maximální šířka 124 mm.
- 176) Kachel nádobkovitý, tab. XXXVIII: 3.
Popis: okraj nádobkového kachel pravouhelníkovým ústím; fragment; záchytná šroubovice; K2.
Rozměry: maximální výška 77 mm, maximální šířka 41 mm.
- 177) Kachel nádobkovitý, tab. XXXVIII: 4.
Popis: nádobkový kachel s pravouhelníkovým ústím; fragment; záchytná šroubovice; K2.
Rozměry: maximální výška 84 mm, maximální šířka 42 mm.
- 178) Kachel nádobkovitý, tab. XXXVIII: 5.
Popis: nádobkový kachel s pravouhelníkovým ústím; fragment; plastická lišta; K5.
Rozměry: maximální výška 71 mm, maximální šířka 104 mm.
- 179) Kachel nádobkovitý, tab. XXXVIII: 6.
Popis: miskovitý nízký kachel s pravouhelníkovým ústím; fragment; plastická lišta; K1.
Rozměry: maximální výška 35 mm, průměr dna 70 mm.
- 180) Kachel nádobkovitý, tab. XXXVIII: 7.
Popis: miskovitý nízký kachel s pravouhelníkovým ústím; fragment; plastická lišta; K4.
Rozměry: maximální výška 51 mm, průměr dna 80 mm.
- 181) Kachel nádobkovitý, tab. XXXVIII: 8.
Popis: miskovitý krátký kachel s čtvercovým ústím; rekonstruovaný; plastická lišta; K5.

Rozměry: maximální výška 143 mm, maximální šířka 195 mm.

182) Kachel komorový, tab. XXXIX: 1.

Popis: okraj vyhřívacího otvoru; fragment; okraj ovalený; K2.

Rozměry: maximální výška 68 mm, maximální šířka 86 mm, průměr okraje 150 mm.

183) Kachel komorový, tab. XXXIX: 2.

Popis: okraj vyhřívacího otvoru; fragment; okraj ploše oble podtržený; K2.

Rozměry: maximální výška 47 mm, maximální šířka 68 mm, průměr okraje 140 mm.

184) Kachel komorový, tab. XXXIX: 3.

Popis: okraj vyhřívacího otvoru; fragment; okraj oble podtržený; K2.

Rozměry: maximální výška 51 mm, maximální šířka 54 mm, průměr okraje 140 mm.

185) Kachel komorový, tab. XXXIX: 4.

Popis: okraj vyhřívacího otvoru; fragment; okraj oble přehnutý; K2.

Rozměry: maximální výška 53 mm, maximální šířka 75 mm, průměr okraje 135 mm.

186) Kachel komorový, tab. XXXIX: 5.

Popis: okraj vyhřívacího otvoru; fragment; okraj ploše oble podtržený; K2.

Rozměry: maximální výška 68 mm, maximální šířka 86 mm, průměr okraje 150 mm.

187) Kachel komorový, tab. XXXIX: 6.

Popis: okraj vyhřívacího otvoru; fragment; okraj mělce prožlabené okruží; K4.

Rozměry: maximální výška 26 mm, maximální šířka 52 mm, průměr okraje 150 mm.

188) Kachel komorový, tab. XXXIX: 7.

Popis: okraj vyhřívacího otvoru; fragment; okraj ploše oble podtržený; K3.

Rozměry: maximální výška 77 mm, maximální šířka 34 mm.

189) Kachel komorový, tab. XXXIX: 8.

Popis: obvodová lišta čelní vyhřívací stěny; fragment; obvodová lišta s dvojnásobným jednostranným zaoblením; K3.

Rozměry: maximální výška 76 mm, maximální šířka 30 mm.

190) Kachel komorový, tab. XXXIX: 9.

Popis: obvodová lišta čelní vyhřívací stěny; fragment; obvodová lišta s dvojnásobným jednostranným zaoblením; K3.

Rozměry: maximální výška 56 mm, maximální šířka 27 mm.

Sklo

191) Číše, tab. XL: 1.

Popis: číše českého typu; spodní část; sklo čiré; korodované.

Rozměry:

192) Střep, tab. XL: 2.

Popis: stěna lahve?; fragment; žlutě zbarveno, korodované.
Rozměry: výška 69 mm, šířka 12 mm.

193) Okraj, tab. XL: 3.

Popis: zlomek okraje; žlutě zbarveno, korodované.
Rozměry: výška 43 mm, šířka 17 mm.

Stavební keramika

194) Cihla.

Popis: fragment cihly.
Rozměry: výška 113 mm, šířka 117 mm , tloušťka 32 mm.

195) Cihla.

Popis: fragment cihly.
Rozměry: výška 118 mm, šířka 84 mm , tloušťka 44 mm.

196) Prejz.

Popis: fragment prejzu; šedá barva; ostřívo do 10 mm.
Rozměry: výška 43 mm, šířka 143 mm, tloušťka 17 mm.

197) Prejz.

Popis: fragment prejzu; šedá barva; ostřívo do 10 mm.
Rozměry: výška 32 mm, šířka 76 mm, tloušťka 12 mm.

Kovové předměty

198) Zlomek železa.

Popis: zlomek hřebíku?; silně korodován, obalen pískem.
Rozměry: výška 32 mm, šířka 15 mm.

199) Zlomek železa.

Popis: zlomek hřebíku?; silně korodován, obalen pískem.
Rozměry: výška 28 mm, šířka 10 mm.

200) Zlomek železa.

Popis: neidentifikovatelný; silně korodován, obalen pískem.
Rozměry: výška 20 mm, šířka 16°mm.

201) Zlomek železa.

Popis: neidentifikovatelný; silně korodován, obalen pískem.
Rozměry: výška 25 mm, šířka 15 mm.